

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

ЗВЕРНЕННЯ преосвященного владыки Богдана Дзюраха, апостольського екзарха у Німеччині та країнах Скандинавії, до духовенства про важливість катехизації2

Опубліковано нове дослідження про Замойський собор 1720 року.....4

У Львові представили виставку «Душа\Anima\Soul»5

«Католицька освіта дає відповідь на питання, де ті джерела і цінності, які надихають, підтримують і ведуть людину впродовж життя», – сестра Христофора Буштин.....6

Новини Апостольського екзархату «Катехизація – це вияв духовного батьківства священника, який супроводжує своїх парафіян в дорозі віри», – вл. Богдан Дзюрах на зустрічі духовенства Апостольського екзархату у Німеччині і Скандинавії.....8

Короткі повідомлення8

Ватикан: для доступу на територію вимагається наявність «Green Pass»8

Блаженнішому Любомиру Гузару посмертно присвоїли звання почесного громадянина міста Галич8

25-й Конгрес Благодійного Фонду Реновабіс.....8

«Наші ветерани – скарб українського суспільства з колосальним потенціалом будівництва», – Блаженніший Святослав.....9

Більшість вірян в Україні вважають себе прихильниками ПЦУ9

“Паннонське чудовисько” та доля русинів у Сербії: в Ужгороді презентували роман Миколи Шанти українською9

Яким буде майбутнє Церкви?.....9

Новини Апостольського екзархату Владика Богдан Дзюрах відвідав найвіддаленішу географічно громаду екзархату – спільноту у м. Гельсінкі (Фінляндія)12

Папа Франциск звершив у Пряшеві Божественну Літургію св. Івана Золотоустого за участю Предстоятеля і єпископів УГКЦ.....13

«Залишиться вам одне – те, що ви дали вбогому!» (ч. 3).....15

Ступити на дорогу братерства (23).....17

Зустріч східних католицьких єпископів Європи в Будапешті. Підсумковий пресреліз18

То був вересень не «золотий», а чорний...19

Лука Войно-Ясенецький: святий єпископ і хірург20

Вих. АЕ-21/127

**«Катехизація –
бути Христовим
учнем та жити
по-християнськи»:
Звернення владики
Богдана Дзюраха
щодо відновлення
катехитичного
служіння**

*Владика Богдан
Дзюрах звернувся
до духовенства
екзархату із закликом
до активної катехизації
серед дітей, молоді
та дорослих.*

ЗВЕРНЕННЯ

ПРЕОСВЯЩЕНОГО ВЛАДИКИ БОГДАНА ДЗЮРАХА, АПОСТОЛЬСЬКОГО ЕКЗАРХА У НІМЕЧЧИНІ ТА КРАЇНАХ СКАНДИНАВІЇ, ДО ДУХОВЕНСТВА ПРО ВАЖЛИВІСТЬ КАТЕХИЗАЦІЇ

**Всесвітліші і Всечесні Отці-душпастирі, Преподобні богопосвячені особи,
дорога наша молоде, дорогі у Христі брати і сестри!**

Слава Ісусу Христу!

Після періоду літніх канікул та відпусток наші діти і молодь повертаються до навчальних класів і аудиторій, а ми, дорослі, – до нашої щоденної праці – домашньої чи професійної. Водночас початок вересня – це також початок нового церковного року, який ми розпочинаємо 1 (14) вересня. Початок церковного року означає для нас, Христових учнів, початок нового етапу в нашій мандрівці віри, яку ми розпочали від моменту Хрещення і яку довершимо переходом до вічності. Невипадково, початок і закінчення церковного року позначені двома богородичними святами – Різдом Богородиці і Її Успенням, бо Богородиця є образом кожної людини – улюбленої дитини Божої, яка мандрує у вірі назустріч Своему Небесному Отцеві, а водночас – Вона є образом Церкви – Матері і Вчительки, яка вірно супроводжує своїх дітей на цій дорозі віри.

ВАЖЛИВІСТЬ КАТЕХИЗАЦІЇ

У цій мандрівці віри ми покликані ставати учнями-місіонерами Христа Спасителя, тобто тими, хто щораз глибше пізнає нашого Спаса і Господа через життя молитви і навчання правд святої віри, а відтак – свідчить про Христа перед іншими людьми і ділиться скарбом віри з ними. **Одним з незамінних інструментів пізнання правд християнської віри і християнського життя є катехизація, завдяки якій ми, християни, вчимося, що то означає:** бути Христовим учнем та жити по-християнськи. Цей процес починається в ранньому дитинстві і триває усе життя. Свого часу Праведний митрополит Андрей зауважував, що «хто в десятім або одинацятім році життя не має ще доброго поняття про Бога, про головні права віри і про свої обов'язки щодо Бога і людей, той, певно, не буде в житті добрим християнином» (Послання «О катехизації дітей», 1905 р.).

Тому слушно Церква звертає особливу увагу на катехизацію дітей. Кажучи словами Праведного митрополита Андрея, «священник, навчаючи дітей релігії, працює над найкращим і найбільшим ділом, над яким лише людині дано коли-небудь працювати. Він на душі дитини, що має бути горожанином Церкви Божої та горожанином своєї вітчизни, виробляє, витискає знаки Христових чеснот, виробляє в ній християнське життя. Він неначе малює Христову ікону... і чим більше в ту роботу вкладає молитви й жертви, тим вищим і ліпшим виходить мистецький твір його рук» (Послання «Наука катехизму» 1934 р.). За митрополитом Андреем скажу, що «ревність у сповненні того обов'язку вважаю за найпевнішу ознаку доброго священника» («О катехизації дітей»).

КАТЕХИЗАЦІЯ УСІХ ВІКОВИХ ГРУП – ПЕРШОЧЕРГОВЕ ЗАВДАННЯ ЦЕРКВИ

Катехизація дітей у нашій церковній традиції, як правило, розпочинається від підготовки до першої Св. Сповіді і урочистого Святого Причастя. Я вдячний отцям-душпастирям, Сестрам-монахиням, катехитам і катехиткам, які відповідально і совісно ставляться до цього обов'язку та з року в рік проводять катехитичні заняття для дітей, допомагаючи їм зробити їхні перші свідомі кроки на дорозі віри.

З іншого боку, спостерігаю тривожну тенденцію, що часто-густо катехизація і у батьків і, на превеликий жаль, у деяких священників і катехитів, асоціюється лише і майже виключно з цим першим початковим етапом на дорозі пізнання і зростання у вірі. Кажучи про підготовку до Урочистого св. Причастя, ми тим самим, можливо, не свідомо, самі неначе визначаємо певний рубікон, після якого вже немає місця на поглиблення знань про Бога, про Церкву і про життя віруючої людини у світі. Таким чином «урочисте св. Причастя», в якому так багато ваги кладеться на урочистий одяг, урочисту церемонію, фотосесію, цінні дарунки для дитини і святковий обід, для багатьох із цих дітей стає, що так скажу, «урочистим прощанням з катехизацією».

Спитаємо себе: хіба може дитина, закінчивши (навіть дуже успішно) перший клас школи, здобути достатньо глибокі знання і засвоїти собі необхідні навички, які будуть їй служити впродовж решти дорослого життя? Очевидно, що ні! Так само і катехизація, якщо її обмежити лише до підготовки до урочистого Причастя і першої Сповіді (навіть якщо вона охоплює конечний мінімум 30–40 катехитичних уроків), не принесе тривалих плодів глибокого християнського життя в дитині, а з часом навіть ця дитяча віра, якій не дадуть шансу поглибитися і розвинутися, може завмерти і канути у небуття.

Щоб цього не сталося, мусимо усвідомити і прийняти ми усі – священники, батьки і катехити, – що катехизація – це церковний супровід охрещеної особи в її безперервному зростанні у вірі, який має охоплювати усе життя віруючої людини, а отже має бути скерованим до усіх категорій вірних – дітей, підлітків, молоді, дорослих і осіб похилого віку.

Ось чому катехизація усіх вікових груп мусить стати нашим душпастирським пріоритетом і повсякчасною турботою кожного душпастиря в нашому Апостольському Екзархаті.

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА КАТЕХИЗАЦІЮ: БАТЬКИ, СВЯЩЕННИК, КАТЕХИТИ

а) батьки і хресні родичі

Першими відповідальними за релігійне виховання і навчання дітей є, без сумніву, їхні батьки. Бо саме рідний дім є першим «катехитичним класом», де дитина вперше зустрічає Христа і вчиться християнського світогляду і християнської поведінки. Роль батьків у релігійному вихованні дитини є важливою передовсім з природних мотивів, тому що наука батька і матері найглибше і найсильніше закарбовуються у серці і свідомості дитини.

І хоч не раз батькам може забракнути інтелектуальних знань в ділянці християнської науки, все ж щира молитва і приклад християнського життя стануть найкращим підручником, який батьки можуть запропонувати своїм нащадкам. Нещодавно проголошений Папою Франциском Довідник з катехизації підкреслює цю виховну роль батьків щодо своїх дітей так: «*Віруючі батьки своїм щоденним прикладом життя мають найкращу здатність передавати своїм дітям красу християнської віри*» (124).

Тому християнські батьки нехай не піддаються «ментальності делегування» (Там же), перекладаючи справу релігійної освіти своїх дітей на «спеціалістів від релігії» – священників і катехитів. Бо Церква може допомогти батькам, але ніколи

не замінить їх у цій важливій виховній і спасенній місії. Що більше, якщо євангельська наука, яку діти отримають у храмі, не буде підкріплена молитвою і прикладом щоденного християнського життя батьків, паростки віри, які щойно проростуть в душі дитини, дуже швидко зів'януть і не принесуть бажаних плодів.

Окрім цього, у загальній свідомості християн практично відсутня важлива роль хресних родичів у християнському вихованні своїх похресників. Знаково, що хресні батьки приходять привітати дитину, як правило, у чергове святкування Дня її народження, а не з нагоди спомину Дня Хрещення. При цьому основним завданням і моральним зобов'язанням хресних родичів, яке вони прийняли у день Хрещення своїх похресників, є поміч у пробудженні і плеканні живої віри у серці і у поведінці дитини.

б) священники і катехити

Церква, розуміючи ці труднощі дорослих, зокрема – батьків, у релігійному вихованні дітей, виходить їм назустріч і доручає завдання катехизації дітей, молоді і дорослих окремо призначеним до цього членам християнської парафіяльної спільноти, – священникам і катехитам.

То ж сьогодні я прагну пригадати усім, що катехизація – це святий і невідкличний обов'язок кожного душпастиря і саме священник є першим катехитом на парафії. Щоб священники могли це служіння належним чином виконувати, Церква приготує їх протягом довгих років навчання в семінарії, проводячи заняття з різних ділянок богослов'я, біблійних наук, канонічного права, історії Церкви, педагогіки, катехитики тощо, а після свячень дає можливість постійно оновлювати і поглиблювати свої знання так, щоб священники могли передавати здорову науку віри своїм вірним.

Оскільки катехитичне служіння, якщо ним займатися серйозно, вимагає багато часу і зусиль, до поміч священникові призначаються належним чином підготовлені катехити з числа богопосвячених осіб і практикуючих мирян. Хочу підкреслити, що для здійснення цього завдання катехити мусять мати дозвіл Єпископа, – так звану «канонічну місію», яку слід поновлювати кожного року. Саме наявність катехитів на парафії буде свідчити, наскільки серйозно поставлене питання катехизації в парафії. З іншого боку, я впевнений, що неможливо буде уявити собі позитивних зрушень в ділянці катехизації без активної співпраці з боку мирян. Тому до цієї співпраці усіх вас закликаю і заохочую!

ПРАКТИЧНІ ПЛАНИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Підсумовуючи дотеперішні роздуми, пропоную такі практичні кроки задля оживлення катехитичного служіння в Екзархаті:

По-перше: доручаю Отцям-душпастирям відновити, а де цього ще не було – започаткувати катехизацію різних груп вірних: дітей, підлітків, молоді і дорослих. Працю священника, який не катехизує сам і не організував катехизації в своїй громаді, вважатиму незадовільною. **Слова праведного митрополита Андрея звучать для нас як пересторога з вічності:** «Обов'язок зглядом дитини не сповнений – то річ страшна, бо так далекі має наслідки. Справді, справа та [занедбання катехизації] несе у собі вічне осудження і вічне прокляття».

Чим же заслониться на Страшнім суді священник недбалий, котрий знайде душі, що через его недбальство пропали на віки?» («О катехізації дітей»).

По-друге: Закликаю і заохочую мирян зголошуватися до навчання в Катехитично-педагогічному інституті Українського Католицького Університету за спеціальністю «Катехит». Навчання відбувається дистанційно, а тому може бути доступним для кожного бажаючого. Пройшовши трьохрічний курс навчання, Ви, без сумніву, поглибите свої знання і свою духовність, а відтак зможете послужити Вашим даром і іншим – чи то членам Ваших родин, чи тим більше членам парафіяльної спільноти. Детальні інформації отримаєте від Ваших душпастирів, які в додатку до цього листа-Послання отримали відповідні інструкції та посилання.

По-третє: вже зараз доручаю отцям-душпастирям та членам парафіяльних рад подбати про те, щоб вірні могли придбати при наших храмах добру релігійну літературу, зокрема Святе Письмо, Катехизм Католицької Церкви, Катехизм УГКЦ «Христос – наша Пасха», Катехизм для молоді та інші церковні книги та посібники, за допомогою яких зможуть самостійно вдома чи під час молитовних

зібрань при парафіях поглиблювати свої знання і набувати новий досвід богоспівкування і побожного життя.

Дорогі у Христі! Св. Петро закликає нас «святити у серцях наших Господа Христа» та «бути завжди готовими дати відповідь кожному, хто у нас вимагає справоздання про нашу надію» (1 П. 3, 15). Саме для цього, щоб ми могли зростати у святості та бути здатними свідчити нашу надію, запрошую усіх вас до спільної і захоплюючої мандрівки дорогами віри під натхненням Святого Духа, в школі Ісуса Христа і під Покровом Богородиці.

Молюся, щоб світло віри в нашому житті заясніло з новою силою та щоб ми могли словами і свідченням нашого життя вказувати іншим людям шлях до Бога і до вічного спасіння. Спільно берімося до праці! І нехай нас в цьому супроводжує і укріплює Божа благодать і благословення всемогучого Бога Отця, і Сина, і Святого Духа!

† Богдан Дзюрах, апостольський екзарх у Німеччині та країнах Скандинавії

Дано у Мюнхені, при катедральному соборі Покрова Пресвятої Богородиці і святого апостола Андрія Первозванного дня 08 вересня 2021 року Божого

ХТ

ОПУБЛІКОВАНО НОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРО ЗАМОЙСЬКИЙ СОБОР 1720 РОКУ

У видавничій серії «Київське християнство» опубліковано нове фундаментальне дослідження про Замойський собор 1720 року. Видання здійснено за загальною редакцією світлої пам'яті професора Ігоря Сковчиляса. Публікація вийшла у співпраці з Львівським відділенням Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України та Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника.

Міждисциплінарне дослідження на перетині богослов'я, історії, культури та філософії представляє феномен Замойського провінційного собору Руської Унійної Церкви 1720 р. в контексті процесів конфесіоналізації й модернізації в Центрально-Східній Європі. Кодифікована за римською пост-тридентською моделлю замойська традиція стала частиною еклезіальної, історичної й культурної пам'яті греко-уніатів (греко-католиків) Речі Посполитої, Російської імперії та монархії Габсбургів.

Уже в останній чверті XVIII ст. інструменталізація Замостя в епоху націоналізмів, москвофільського руху в Галичині й нищівна критика «обрядових гібридизмів» призвели до деформації уявлень про Замойський собор і репрезентовану ним уній-

ну традицію та редукції його інтерпретаційного поля до важливого, але вузького кола літургійних питань у дискурсі латинізації. Парадигмальні зміни в міжвоєнний період, запропоновані Андреем (Шептицьким) як «візантійський поворот» до східних джерел тотожності греко-католиків, і пошук єдності з православними дезавували, за підтримки Римської курії, нав'язуваний традиціоналістами топос Замостя як непорушного «сховища пам'яті».

А «відкриття Сходу» на Другому Ватиканському соборі знову зробило гостро актуальним переосмислення замойських реформ у сучасній глобальній спадщині УГКЦ, яке триває донині й потребує зміцлення еклезіальних ран минулого.

Основою критичної реінтерпретації Замойського собору 1720 р. є коментоване видання діянь, постанов та інших актів собору мовою оригіналу [латинська (1724), «проста руська» (1744) і польська (1785)] та в перекладі на сучасну українську. «Діарій» Антонія (Завадського), «Устави синоду Замой-

ського» (1744?) і деякі декрети 1720 р. вводяться до наукового вжитку вперше. Для всіх, кого цікавить унійна традиція київського християнства та її досі дискусійний феномен – Замойський собор.

Замойський провінційний собор Руської Унійної Церкви 1720 року, кн. 1: Діяння та постанови / упоряд. Р.

Паранько, Іг. Скочилиас, Ір. Скочилиас. – Львів: Український католицький університет, 2021. – с + 804 с. – (Серія «Київське християнство», т. 23).

Джерело: пресслужба УКУ

ХІ

У ЛЬВОВІ ПРЕДСТАВИЛИ ВИСТАВКУ «ДУША\ANIMA\SOUL»

Автор задуму і втілювач проєкту, а експонують його у галереї сучасного сакрального мистецтва «ICONART», – художник, іконописець Остап Лозинський.

Остапові 38 років. Має дуже добру освіту – закінчив Коледж імені Івана Труша (відділ розпису), Академію мистецтв (кафедра монументального живопису), аспірантуру Інституту народознавства НАН України (тема дослідження: «Творчість майстра ікон празникового ряду із Сколе в контексті локальних іконописних осередків Галичини кінця XVI – початку XVII століть»). Працює в Українському католицькому університеті – викладає композицію в Іконописній школі «Радруж». Очолює ЛМГО «Асоціація музеїв та галерей» і є куратором, співкуратором і менеджером низки виставкових та видавничих проєктів у Львові і не тільки. Каже, що його кредо «бути правдивим перед собою – бути правдивим для всіх». І вважає нюансування найцікавішою інтелектуальною грою.

Сам автор розповідає про експозицію «Душа\Anima\Soul» так: «Це – проєкт-роздуми. Тому що душа –

це така річ, яку ми всі маємо. Ми всі про неї говоримо, роздумуємо, але насправді про душу ми взагалі нічого не знаємо...

- Звідки вона береться, куди дівається?
- А можливо, душа з'являється в момент зачаття? Чи вона вже була до того?
- Яку душу має форму, коли ми живі?
- Яку приймає форму, коли наше тіло лишається на землі, а душа відходить?
- Куди відлітає?
- Скільки важить?

Є багато запитань. І в цьому проєкті я намагався над ними роздумувати. Різні релігії, різні вірування дуже по-різному трактують душу. Одні вчення вважають, що душа з'являється разом із тілом і помирає разом із тілом. Згідно з іншими віруваннями, душа – безсмертна і йде до певного абсолюту. Християнство має своє трактування. Китайські релігії мають інше трактування душі. Вони взагалі вважають, що душа – дуалістична (що одна душа воскресає після смерті, а друга залишається з тілом, в землі). Цих трактувань – дуже багато. Платон, Аристотель, Тома Аквінський, Декарт і Юнг пробували знайти відповіді, утілеснити душу або навпаки розводили співіснування душі і тіла...

В цьому проєкті всі акценти мої, і я сприймаю душу як християнин».

Долучитися до мистецьких роздумів Остапа Лозинського про душу, погодитися з його трактуваннями або не погодитися, навіть знайти світло в кінці «тунелю» можуть всі охочі – виставка чинна до 3 жовтня (вул. Вірменська, 26).

Відкрита в «Іконарті» виставка Остапа Лозинського «Душа\Anima\Soul» – невелика, але це не означає, що оглянути її можна швидко. По-перше, тема виставки важлива і цікава. З усіх боків (релігійного, філософського, психології...). Крім того, кожна композиція складається з багатьох деталей, в які потрібно вдивитися й досягнути. І воно проймає! А ще заворожує точно впізнавана, Лозинського, колористика і манера письма.

Тетяна Козирева, «День».
Світлини автора та з ФБ-сторінки
Остапа Лозинського

ХІ

«КАТОЛИЦЬКА ОСВІТА ДАЄ ВІДПОВІДЬ НА ПИТАННЯ, ДЕ ТІ ДЖЕРЕЛА І ЦІННОСТІ, ЯКІ НАДИХАЮТЬ, ПІДТРИМУЮТЬ І ВЕДУТЬ ЛЮДИНУ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ», – сестра Христофора Буштин

Якісна освіта для дітей – запорука їх майбутнього і одна із головних цілей для батьків. Проте хороша освіта, зокрема, шкільна – це не лише певний рівень знань, а й виховання та цінності певного середовища, яким є школа. Про освіту загалом та католицьку освіту зокрема, про католицькі школи в Україні та християнську етику у програмах «Відкрита Церква» та «Добра розмова» говорить с. Христофора Буштин, экс-очільниця Комісії УГКЦ з питань освіти, а нині – координаторка Католицької школи у Києві.

КАТОЛИЦЬКА ШКОЛА У КИЄВІ

Католицька школа на Подолі у Києві розпочала навчальний рік, зважаючи досвіди навчання онлайн, пов'язані із карантинними обмеженнями. Нині школа готова працювати у різних режимах, пропонує нові навчальні програми і можливості. Цього року школа започатковує новий напрямок – підготовку до школи для діток 3–4 років. Навчання відбуватиметься і онлайн, і наживо. Окрім звичних предметів – абетки, математики, англійської мови, танців та музики, які викладають досвідчені педагоги, раз на тиждень діти мають і релігійні заняття – годину з духівником о. Йосафатом. Це читання Біблії, розважання над почутим, прогулянки і розмови з отцем. Сестра Христофора підкреслює: особливість католицької школи – у вихованні дітей на основі християнських цінностей, вмінні і бажанні жити ними.

Католицька школа у Києві працює лише третій рік, і багато батьків цікавляться: що це за школа, що вона дає, як діє – зокрема, у нинішніх умовах перманентних карантинних обмежень? Уже відбулося кілька презентацій школи у храмах УГКЦ в Києві, зокрема, у Патріаршому соборі та соборі Василя Великого. ([Приєднуйтеся](#) до сторінки школи у фейсбуку!)

ПРО КАТОЛИЦЬКУ ОСВІТУ В УКРАЇНІ

Загалом в Україні 22 римо- і греко-католицькі освітні заклади різного рівня – від початкової та середньої школи до УКУ, у яких навчається близько 4 тисяч дітей і працює близько 500 учителів та вихователів. 10 таких закладів – на Львівщині (зокрема й одна із найперших таких шкіл – Школа-гімназія Шептицьких, заснована у 1991 році і яка входить до рейтингу найкращих шкіл України), такі школи є в Івано-Франківську, Тернополі, Одесі та Закарпатті.

”

Україна має велику історію християнської освіти, потужне історичне коріння, яке нам слід вивчати і повертатися до нього.

Сестра Христофора вказує на певний парадокс: з одного боку, щодо релігійної освіти у нашому суспільстві є певні негативні стереотипи, тому таких закладів порівняно мало, з іншого – близько 48% батьків, як свідчать опитування, цікавляться такою освітою. Отож, що таке католицька освіта і католицька школа? Якщо коротко – це якісна освіта, християнські цінності і люди, які сповідують ці цінності.

«Католицька школа – відкритий освітній проект: це не школа лише для католиків, але вона базується на католицьких засадах і цінностях. Тобто люди, які там працюють чи навчаються, навіть якщо самі не є католиками, повинні з повагою ставитися до цих цінностей, – пояснює сестра Христофора. — Католицькі школи – це завжди повага, до себе і інших, до цінностей, які є універсальними, незалежно від релігійності чи віросповідання».

Сестра Христофора каже: Україна має велику історію християнської освіти, потужне історичне коріння, яке нам слід вивчати і повертатися до нього. Це стосується дуже багатьох аспектів суспільного життя, але й, зокрема, сфери католицької освіти: католицьких і братських шкіл XIX століття, руху католицького шкільництва, який розвивався за часів Митрополита Андрея Шептицького, католицьких університетів довоєнного часу тощо. Для прикладу, до 1939 року на Львівщині було близько 100 дитячих садочків – так званих «захоронок» для дітей дошкільного віку, якими опікувалися Сестри Служебниці. Зараз таких садочків Сестер лише два – у Стрию і Червонограді на Львівщині, загалом католицьких садочків в Україні – 17.

«Очевидно, що ми живемо в іншій реальності, ніж 100 років тому. Сьогодні освітою займаються всі, а Церква, як правило, відповідає на нагальні потреби суспільства, – каже сестра Христофора. — Але сучасна освіта потерпає від дезінтегрального

підходу, і ми бачимо, що духовний вимір при цьому дуже часто страждає. Сьогодні є багато модних позитивних тенденцій – наприклад, стем-освіта, де велика увага приділяється технологіям, але хто пояснить дитині – навіщо все це? Адже можна володіти різними компетенціями, знаннями і технологіями, але питання у сенсі цього всього для людини, у цінностях людини. А цінності завжди мають свої джерела. Католицька освіта дає відповідь на питання, де ці джерела і цінності, які надиhaють, підтримують і ведуть людину впродовж життя. Вони не змінюються».

ПРО ХРИСТІЯНСЬКУ ЕТИКУ У ШКОЛАХ

«Так, це предмети світоглядного змісту, вони про нашу українську ідентичність, про нашу культуру, історію, християнське коріння. Тобто це не є щось штучне, це культура нашого народу. І розуміти ці культурні коди і традиції, які виходять з наших джерел, це щось, чого ми маємо прагнути, – вважає сестра Христофора. — Тому ці предмети у загальноосвітніх школах не є дисциплінами релігійного змісту, це дисципліни духовно-морального спрямування, тобто культурного, світоглядного...».

Промовистим прикладом того, чим є такі предмети, є католицькі і недільні школи в українській діаспорі, зокрема, у столітніх уже діаспорах США, Канади та Південної Америки. Це – українське середовище, яке працює на те, щоб діти не забували, ким вони є, не забули свою мову, традиції і віру, залишилися собою.

Певний спротив тих, хто нині виступає проти християнської етики у школах, можна пояснити тим, що вони зіштовхнулися з негативними зразками такого викладання чи особи вчителя. Але, як підкреслює сестра Христофора, навіть такі негативні досвіди не перекреслюють саму ідею: є багато хороших програм, є творчі вчителі і вихователі, врешті, позитивний 25-річний досвід викладання таких предметів у українських школах.

«Думаю, цю дискусію (потрібна чи не потрібна християнська етика у школах) сьогодні треба переносити з міжконфесійної площини (бо саме там ця дискусія завжди й була) у громади. Самі батьки, як члени громади, повинні просити, щоб той чи інший заклад прийняв рішення про те, щоб їхні діти у рамках загальноосвітньої програми вивчали цю дисципліну. У цьому і є суть громадянського суспільства і демократії. У справжніх демократіях релігійна освіта має своє місце: це плюральний підхід до освіти, без примусу, але й без утисків будь-кого за релігійні переконання і погляди. Такі утиски – ознака тоталітарних підходів, які спостерігаємо сьогодні у розумінні деяких людей начебто це світський і демократичний підхід. Але це не так...».

Саме про це говорить у своєму зверненні до батьків та вчителів Глава УГКЦ Блаженніший Святослав: «Я заохочую всіх обстоювати ці навчальні години, зокрема в католицьких школах. Вкотре наголошую, що батьки мають право вимагати в державі, щоб їхніх дітей навіть у державній системі освіти виховували на певних цінностях», – заявив Глава Церкви.

Департамент інформації УГКЦ.
Відеозапис можна передивитися [тут](#).

НОВИНИ

Апостольського екзархату
у Німеччині та країнах Скандинавії

«КАТЕХИЗАЦІЯ – ЦЕ ВИЯВ ДУХОВНОГО БАТЬКІВСТВА СВЯЩЕННИКА, ЯКИЙ СУПРОВОДЖУЄ СВОЇХ ПАРАФІЯН В ДОРОЗІ ВІРИ», – вл. Богдан Дзюрах на зустрічі духовенства Апостольського екзархату у Німеччині і Скандинавії.

8 вересня 2021 року під проводом преосвященного владики Богдана Дзюрах, апостольського екзарха для українців візантійського обряду, що проживають в Німеччині і Скандинавії, відбулася чергова духовно-формаційна зустріч душпастирів. Головною темою зустрічі була катехизація.

На початку зустрічі владику Богдан Дзюрах, апостольський екзарх для українців візантійського обряду у Німеччині та країнах Скандинавії, пояснив, що пропонує цю тему на першу осінню зустріч духовенства з трьох причин: **по-перше**, тому що катехизація є інтегральною частиною священничого служіння і душпастирям слід регулярно над нею застановлятися і удосконалювати свої навички. **По-друге**, щоб надати пріоритетності катехизації усіх вікових груп віруючих, бо катехизація є «виявом духовного батьківства священника, який супроводжує своїх парафіян в дорозі віри, яка триває усе життя». **А по-третє**, для того, щоб від самого початку навчального і церковного року розставити правильні акценти та подати необхідні напрямні щодо організації катехизації загалом і підготовки до першої Сповіді і урочистого Причастя зокрема.

Тематику катехизації представили на зустрічі працівники Патріаршої катехитичної комісії (далі – ПКК): п. Назар Дуда, заступник Голови ПКК; п. Соломія Слободян, координатор програм з катехизації дорослих та с. Юлія Дзюбата, ЧСВВ, координатор програм з катехизації дітей.

Назар Дуда розказав про біблійний апостолят як основу будь-якої катехитичної діяльності та пригадав отцям методологію проведення зустрічей молитовного читання Святого Письма. Відтак п. Соломія Слободян представила існуючі програми з катехизації дорослих. Натомість с. Юлія Дзюбата ЧСВВ розвинула питання підготовки дітей до першої святої Сповіді і урочистого св. Причастя.

Практичним досвідом організації та ведення катехизації на парафії в умовах діаспори поділився о. Віталій Тарасенко, душпастир УГКЦ в Генуї (Італія). Він, зокрема, розповів про цінний досвід залучення активних і практикуючих мирян до співпраці в катехитичному парафіяльному служінні, а також про важливу роль дружини священника в організації парафіяльного життя.

Учасники зустрічі мали нагоду поставити запитання доповідачам та поділитися власним досвідом і викликами в ділянці катехизації на території Апостольського екзархату.

На завершення зустрічі владику Богдан анонсував своє Послання на тему катехизації та закликав усіх душпастирів активно включитися в оживлення катехитичного служіння в парафіяльних спільнотах екзархату.

**Пресслужба Апостольського екзархату
у Німеччині та країнах Скандинавії**

ВАТИКАН: ДЛЯ ДОСТУПУ НА ТЕРИТОРІЮ ВИМАГАЄТЬСЯ НАЯВНІСТЬ «GREEN PASS»

Щоб увійти на територію Ватикану від 1 жовтня потрібен документ, який підтверджує щеплення, нещодавнє одужання від Covid-19 або ж негативний результат тесту. Винятком є участь у богослужіннях. Президент Папської Комісії в справах Держави-Міста Ватикану видав розпорядження, в якому йдеться про те, що, починаючи від 1 жовтня цього року, вхід на територію Держави-Міста Ватикану та до ряду екстериторіальних об'єктів допускається лише за наявності ватиканського цифрового Covid-сертифікату (Ватиканський Green Pass), або ж відповідного сертифікату іншої держави, що підтверджує вакцинацію від SARS-Cov-2, одужання від зараження вірусом або ж проведення тесту з негативним результатом. Виняток передбачається для тих, які беруть участь у літургійних богослужіннях, в цьому випадку вимагається дотримання санітарних приписів щодо соціального дистанціювання, використання засобів індивідуального захисту та недопущення скупчень людей. (о. Тимотей Т. Коцур, ЧСВВ, «Новини Ватикану»)

БЛАЖЕННІШОМУ ЛЮБОМИРУ ГУЗАРУ ПОСМЕРТНО ПРИСВОЇЛИ ЗВАННЯ ПОЧЕСНОГО ГРОМАДЯНИНА МІСТА ГАЛИЧ

19 вересня з нагоди урочистостей з відзначення 1123-ліття міста Галича стало відомо про те, що довголітньому Патріарху УГКЦ Блаженнішому Любомиру Гузару присвоїли звання почесного громадянина міста Галича. Про це оголосили під час святкового віча. Місцева влада на восьмому скликанні Галицької міської ради вирішила присвоїти звання «Почесний громадянин міста Галича» Верховному Архиєпископу Києво-Галицькому Кардиналу Любомиру Гузару (посмертно). Отримати цю відзнаку прибув керівник Департаменту інформації Івано-Франківської архієпархії УГКЦ прот. Іван Стефурак. Священослужитель від імені архиєпископа і митрополита Івано-Франківського владики Володимира Війтишина радо привітав мешканців Галича з Днем міста та подякував Галицькій громаді за добру пам'ять про великого мужа нашої Церкви. Отець Іван пригадав, що дідусь Блаженнішого Любомира Гузара народився, проживав та спочив у Галичі. Сам довголітній Патріарх УГКЦ теж любив часто відвідувати це місто та могилу свого дідуся. (Ді Івано-Франківської архієпархії УГКЦ)

25-Й КОНГРЕС БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ РЕНОВАБІС

Преосвященний владику Богдан Дзюрах вперше взяв участь у 25-му Конгресі Благодійного Фонду Реновабіс як Апостольський Екзарх для українців-католиків візантійського обряду Німеччини та Скандинавії. На своїй сторінці фейсбук Владика зазначив, що «...тема важлива і завжди актуальна: "Щоб усі були одно. Екуменізм в Центральній і Східній Європі: Завдання і Обдарування". Відновлення єдності не є факультативним, бо за це молився сам Господь Ісус перед Своїми Страстями; за це віддали життя тисячі наших мучеників і ісповідників віри різних століть, а особливо – щойно минулого. Як представники УГКЦ з о. д-ром Ігорем Шабаном прагнемо засвідчити, що єдності можна не лише бажати і за неї молитися, але єдністю можна вже тепер реально жити. Боже, подай з'єднання у Твоїй Церкві усім християнам!». Детальніше про 25-й міжнародний конгрес Реновабіс читайте [тут](#). (Джерело: Фейсбук-сторінка Преосв. Владика Богдана)

ЯКИМ БУДЕ МАЙБУТНЄ ЦЕРКВИ?

Якою є місія християнина на наступне десятиліття?
Яким буде майбутнє Церкви у найближчі 30 років?
Як стати «сіллю» землі, аби гідно відповідати на виклики сучасності? У межах Днів УКУ відбулася розмова про майбутнє: УГКЦ 2030.

Учасниками дискусії в УКУ стали: Президент УКУ, Митрополит Філадельфійський УГКЦ в США владика Борис Гудзяк; ректор УКУ о. Богдан Прах; проректор УКУ, правозахисник Мирослав Маринович; о. Любомир Яворський, патріарший економ УГКЦ і голова Антикризисного центру УГКЦ. Модерував розмову історик, проректор УКУ Олег Турій.

Подаємо думки дискусантів і рекомендуємо [переглянути дискусії](#).

Перед нами – майбутнє Церкви, але є дві тисячі років минулого. Є жива неперервана традиція спільноти людей, які зустрілися з Ісусом Христом, у Христа хрестилися, у Христа зодягнулися. Глава нашої Церкви Блаженніший Святослав (Шевчук) разом з єпископами переконаний, що зміни ми мусимо починати з себе. Вертатися до початків, до ядра віри і дивитися на Христа, як приклад нашого життя і душпастирства.

Папа Франциск, який кинув клич душпастирського навернення, закликав до виходу назовні. Сьогодні ми покликані відновити свою місійність. УГКЦ немає майбутнього, якщо замкнеться у рамках українського етносу. Євангеліє від Матвія каже: «Ідіть і хрестіть усі народи в ім'я Отця і Сина і Святого Духа». Нам слід переступати мовний, етнічний, расовий і класовий бар'єри, так як це робив наш Господь. Ми йдемо на зустріч зі всім світом, а тому для нас важливе Господнє сопричастя.

Господь лишив вертикаль – священників, єпископів, але Він діяв горизонтально. Він ішов на маргінес – до сліпих, кривих і цілющим дотиком зцілював. Як ми можемо іти до людей? Це вимагає близькості, безпосередності. Церква, яка виходить – випустить Христа з будинків. Ідіть в місто. Сьогодні ми покликані відновити свою місійність.

Нашим вірним треба скріплювати стосунки в сім'ї. У цих стосунках розвиватиметься домашня церква. Саме в такій динаміці ми покликані жити.

«НАШІ ВЕТЕРАНИ – СКАРБ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З КОЛОСАЛЬНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БУДІВНИЦТВА», – БЛАЖЕННІШИЙ СВЯТОСЛАВ

Сьомий рік триває війна на сході України, майже щодня – повідомлення про обстріли українських позицій російськими військами, про поранених і загиблих українських воїнів. За ці сім років в українському суспільстві з'явилася величезна особлива спільнота ветеранів російсько-української війни. УГКЦ від початку військових дій і по сьогодні підтримує військових і на передовій, і у цивільному житті. Про потреби українських захисників, проблеми всього суспільства, пов'язані з війною, і співпрацю у програмі «Відкрита Церква» говорили Отець і Глава УГКЦ Блаженніший Святослав та міністерка у справах ветеранів Юлія Лапутіна. Більше про це читайте [ТУТ](#). (Департамент інформації УГКЦ)

БІЛЬШІСТЬ ВІР'ЯН В УКРАЇНІ ВВАЖАЮТЬ СЕБЕ ПРИХИЛЬНИКАМИ ПЦУ

Переважна більшість українців 58 % вважають себе належними до Православної Церкви України. **Джерело:** результати опитування КМІС, проведеного 25–28 червня. **Дослідно:** «Переважає більшість українців 73 %) продовжують вважати себе православними. Ще 9 % вважають себе греко-католиками, а 7 % – атеїстами. Серед тих, хто вважає себе православними, більшість – 58 % – вважають себе належними до ПЦУ. Цей показник зріс порівняно з червнем 2020 року з 48 % до 58 %». Детальніше читайте [ТУТ](#). (Українська правда)

«ПАННОНСЬКЕ ЧУДОВИСЬКО» ТА ДОЛЯ РУСИНІВ У СЕРБІЇ: В УЖГОРОДІ ПРЕЗЕНТУВАЛИ РОМАН МИКОЛИ ШАНТИ УКРАЇНСЬКОЮ

У Закарпатській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Ф. Потушняка пройшла презентація книги письменника Миколи Шанти [«Паннонське чудовисько»](#) у перекладі Андрія Любки. Микола Шанта є представником мікронародності бачванські русини, які в свою чергу являються однією з найдавніших українських діаспор. Проживають вони на території Балканської Сербії, а конкретніше – колишньої Югославії. Там вихідці із тодішнього Закарпаття оселились на запрошення австрійської влади, яка намагалася залюднити територію на кордоні з турками. З тих пір руснаки опинились між двома ворогуючими таборами, адже ні серби, ні хорвати не довіряли їм через те, що ті не могли прийняти чийсь сторону у конфлікті. Як зазначив письменник Андрій Любка, в основу роману покладено щоденник журналіста, який потрапив у сербський концентраційний табір. «Це така собі епопея про довге ХХ ст. у житті руснацької спільноти. В українському контексті це можна розглядати як своєрідне диво, адже за 275 років існування ця спільнота не асимілювалась. Вони не стали сербами, не стали угорцями, не втратили свою рідну "бешеду" і не втратили віру», – зазначив Любка. У книзі «Паннонське чудовисько» через призму русинської громади можна побачити історичне тло воєн на Балканах та поставити перед собою віковічні питання про людську гідність і мораль. ([InfoPost.Media](#); с-на: ЗОУНБ ім. Потушняка, зі сторінки Андрія Любки, Євгенії Напуди та Володимира Хили)

Наша Церква має багато попереду: розвиток, творчість. Але це все можливе, якщо вона буде у Христі, буде йти за Його прикладом і буде відкритою на віяння Святого Духа.

Дуже часто ми асоціюємо Церкву з єпископами, священниками, а вірні – наче поза нею. Христос створив структури Церкви не думаючи про те, що він хоче творити нову аристократію за світськими мірками. Для мене аристократами духа Церкви є блаженні мученики і провідники, які у свій час показали приклад нам усім у витриванні віри, будучи гнаними, скитаючись по *сибірах* і тюрмах. Такої аристократії хоче Христос. Але це не обов'язково має проявлятися, коли нас гноблять чи ув'язнюють. Кожен допис у Facebook проти Церкви і віри у Христа, кожна публічна агресія – має бути викликом для кожного з нас.

”

Колись інтелектуальні знання ішли в купі з цінностями – це була нерозривна єдність. Нині ми маємо знання, інтелектуальний продукт, який значною мірою позбавлений цінностей.

Церква – тіло Христове. Кожен вірний є членом Церкви. Саме вірні задають тон Церкві, створюють структури, а отже керує не тільки ієрархія.

Церква повинна бути у Бога, не убогою, бідною, але бути з Богом, у Бозі! Якщо вона буде справді у Бога, то у неї є велике майбутнє. Немає поганих часів! Ми живемо зараз у комфортний час, щоб діяти, аби Церква справді була у Бога.

Свідчити. Служити. Спілкуватися – не просто три слова, а методологія, за якою жив і живе Український католицький університет. Думаю, що цю методологію можна накласти на всі християнські спільноти і Церкву загалом.

Сучасна людина охочіше слухає свідків, ніж вчителів. А якщо вона таки слухає вчителів, то слухає їх тому, що вони є свідками.

Християнство – це не ідеологія чи набір правил і порядків, як досягнути вічності. Християнство – це кон-

кретний вияв любові. І ця любов не може бути закрита в собі, нею треба ділитися, вона має бути дієвою, служити. Тож, маємо вчитися ділитися дарами, які отримуємо. Найбільше людина зціляється не коли просить виключно за себе, але за когось.

Спробуймо не думати про доктринальні речі, спробуймо любити один одного, і тоді Церкви стануть ближчими, а, може, колись і об'єднаються.

Світ змінюється стрімко. Думаючи про Церкву я бачу, що вона опиняється у великому парадоксі. З одного боку Церква належить вічності, а з іншого – має діяти тут і тепер. Належати вічності означає підтримувати той вогонь, який був запалений Ісусом Христом. До прикладу Євхаристія – це традиція, яка триває з часів Христа.

Щоб пояснити «тут і тепер» використаю приклад другої половини XIX ст. Саме тоді митрополит Йосиф Сембратович оголошує план боротьби з пияцтвом. Це була фантастична робота, захвилювалися всі власники кнайп (корчм), адже ці дії призвели до фінансової втрати. Церква тоді була потужною, ефективною силою преображення суспільства, яка реагувала на тодішні виклики.

Сьогодні ми часто чуємо від наших західних партнерів, що питання корупції є перепорою прийняти Україну в європейські структури. Я мрію, що Всеукраїнська рада Церков прийме на своєму засіданні рішення про те, що всі християнські конфесії, а також юдейська і мусульманська спільноти, в один момент візьмуться за корупцію в Україні. Уявіть, яким би був потужним ефект! Але не треба дивитися, на чиєму городі більше бур'янів! Це наше спільне поле, і воно буде оброблене тоді, коли всі грядки будуть прополені.

Другий парадокс: з боку «руського міра» маємо ортодоксію ненависті, яка породжує брехню, насильство і агресію. Якщо повернемося у бік Заходу, то побачимо ортодоксію релятивізму (суб'єктивно-ідеалістичного вчення, яке на підставі відносності людських знань заперечує можливість об'єктивного пізнання світу, – ред). Наше християнство не хоче з цим миритися. Опиняючись між цими двома ортодоксіями, ми замість того, щоб стати на точку зору ортодоксії любові, закриваємося. У результаті наша Церква опиняється у ситуації моста заблокованого з усіх сторін. Нам потрібно виробити план дій, яким чином маємо реагувати на ті виклики, які нас підстерігають.

Після виходу з підпілля Українська Греко-Католицька Церква мала відродитися і розбудувати свої структури. Відтак, як добрий господар, треба було зосередитися на тому, що ми маємо. Коли ми обдивилися все, що маємо на своєму господарстві, то слід за допомогою своїх структур перейти до євангельського преображення вірян. Важливо, щоб ми не западали у пастку обрядовості, а живо зустрілися з Христом. Це можливо лише через постійне пропускання євангельських істин крізь себе, свій розум, серце.

Після обговорення бачення майбутнього Церкви, студенти УКУ та присутні глядачі задавали запитання дискусантам. Подаємо кілька відповідей на них.

► **Якою ви бачите Церкву у 2030-му році XXI ст? Як їй залишити свою ідентичність, і водночас виходити назовні?**

Владика Борис Гудзяк: Церква – це Христове тіло, а воно є Божественне. Божественне тіло не пропаде.

Ні ти, ні я не відповідаємо за вічність Христового тіла. Але ми маємо відповідальність кинути-ся у це таїнство. Однією з наших слабкостей перед молодим поколінням і сучасним суспільством є те, що ми маємо християнську систему. Ми часом перетворюємо життя у Христі в цю систему. Вона повинна розпастися, попри болісний процес, який вже розпочався в інших країнах. Релаксуйте! Це Божа Церква. Якщо ми будемо у Бозі – ми будемо свідчити і буде між нами любов та рай на землі.

► **Якою є модель формації майбутніх священників? Чи є місце вихованню в страху у семінарії?**

Отець Богдан Прах: Коли я був студентом духовної семінарії, то формула невідповідальності і страху існувала. Але її не має бути. Важливою є формула відповідальності. Немає нічого гіршого, як ректор передасть молодого невідповідального священника єпископу на 50 років служіння. Тоді проблеми з ним матимуть інші священники і сам єпископ. Мусить бути виховання у відповідальності, бо ми розуміємо, що від нас цього очікують.

► **Які перші кроки священника мають бути на парафії, яка не живе з Богом?**

Отець Богдан Прах: Коли є багато проблем на парафії, то священник повинен багато молитися. Якщо він буде молитися, то люди прийдуть і будуть молитися з ним. Також священник має багато мовчати і слухати. Бо, коли священник спершу почне говорити і оцінювати ситуацію, то довго на тій парафії не пробуде і авторитету теж не матиме.

”

З боку «руського міра» маємо ортодоксію ненависті, яка породжує брехню, насильство і агресію. Якщо повернемося у бік Заходу, то побачимо ортодоксію релятивізму.

Які конкретні кроки може робити Українська Греко-Католицька Церква у своїй внутрішній комунікації, щоб надихнути мирян до конкретних дій?

Отець Любомир Яворський: На сьогодні в нашій Церкві діє програма «Мудра справа» – це втілення соціально-економічної доктрини митрополита Андрея Шептицького у сучасних умовах. На цій платформі взаємодіють священники, громади, спільноти. Вони обмінюються думками, ідеями, можуть звернутися до консультаційного центру при «Мудрій справі», аби дізнатися пораду щодо юридичних, маркетингових чи фінансових питань. Це наш стратегічний план, який ми щоденно реалізуємо.

Стратегія є, але мусить бути тактика, як військовий капелан я це добре розумію. Тому наша тактика полягає в тому, щоб починати діяти знизу. У теперішніх умовах жодні наративи, прийняті зверху, не дають належного ефекту. Через залучення активних священників, громад ми розвиваємо напрямок соціального підприємництва. Процеси знизу вже почалися, але їм потрібна наша підтримка і допомога.

► **Як Церкві стати агентом змін, попри відголоски тоталітарного минулого?**

Мирослав Маринович: Церква повинна бути близько

до людини, так само як і священник, який повинен розуміти молоду людину, а не бути суддею. Треба шукати правильний підхід. За нами діє тоталітарний спадок, який нам заважає. Я виростав у світі, в якому діяло правило: «залізною рукою загонять людство до щастя». Перекладу це правило іншими словами: «Я знаю, що ви грішите, і для того, щоб вас позбавити можливості грішити, я позбавлю вас свободи. Тоді ви не будете грішити». Коли священник визнає право і свободу людини помилитися, тоді він дає їй можливість зростати.

► **Як залучити до християнського виховання майбутнє Української Греко-Католицької Церкви – дітей, які здебільшого вчаться у державних школах, де є присутня корупція?**

Отець Богдан Прах: Церква має активно катехизувати. Не можна це питання скинути лише на школу. В Україні Церква не катехизує наших дітей. З цього потрібно починати, адже жодна з цих інституцій: ні школа, ні Церква, не виконує до кінця своїх функцій. Та перш за все, батьки школярів не є об'єднані, щоб подбати про катехизацію своїх дітей.

Мирослав Маринович: Колись інтелектуальні знання ішли в купі з цінностями – це була нерозривна єдність. Нині ми маємо знання, інтелектуальний продукт, який значною мірою позбавлений цінностей. Наприклад, маємо високоосвічених керівників урядів, які свої знання кладуть на справу зла.

У митрополита Андрея Шептицького є гарний діагноз хвороби українського суспільства – моральна гемофілія. Від найменшої суперечки і незгоди ми, українці, стаємо ворогами, часом навіть більшими, ніж реальні вороги, які чигають на нас. Вчителі можуть зробити фантастичну роботу, коли будуть привчати дітей до того, що різниця у поглядах не є підставою для ворогування.

► **Чи можливо в майбутньому об'єднання Української Греко-Католицької Церкви і Української Православної Церкви?**

Мирослав Маринович: Французький екуменіст Поль Кутюр'є сказав, що перш, ніж думати про об'єднання в істині, має статися об'єднання у любові. Спробуймо не думати про доктринальні речі, а любити одне одного. Тоді Церкви будуть ближче одна до одної і, можливо, об'єднаються.

Джерело: пресслужба УКУ

НОВИНИ Апостольського екзархату у Німеччині та країнах Скандинавії

ВЛАДИКА БОГДАН ДЗЮРАХ ВІДВІДАВ НАЙВІДДАЛЕНІШУ ГЕОГРАФІЧНО ГРОМАДУ ЕКЗАРХАТУ – СПІЛЬНОТУ У м. ГЕЛЬСІНКІ (Фінляндія)

11–13 вересня 2021 року відбувся перший душпастирський візит владика Богдана Дзюраха, апостольського екзарха для українців Німеччини і Скандинавії, до Фінляндії.

У Гельсінкі географічно найбільш віддалена від Мюнхена громада Апостольського екзархату для українців візантійського обряду в Німеччині та країнах Скандинавії. То ж обравши цю громаду як першу для душпастирських відвідин, Апостольський екзарх, за його власними словами, бажав дати відчуття вірним цієї громади «обійми Церкви-Матері, яка їх любить, іде за ними, перебуває з ними, розділяючи їхні радості і смутки, здобутки і розчарування, тривоги і надії».

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ ІЗ МОЛОДОЮ ПАРАФІЯЛЬНОЮ ГРОМАДОЮ

Громада Української Греко-Католицької Церкви у Гельсінкі дуже молода і динамічна. Дітей і молоді в ній більше, ніж осіб дорослого і старшого віку. Заснував цю спільноту, з благословення владика Петра Крика, о. Іван Мачужак 7 років тому. А на даний час тутешнім вірним служить о. Роман Кіх, який регулярно прибуває сюди з Таллінна, де є основне місце його душпастирського служіння.

Після Літургії в суботу, 11 вересня, відбулася зустріч громади та гостей з екзархом владикою Богданом Дзюрахом, під час якої єпископ цікавився життям українців у Фінляндії, їхніми духовними потребами та ділився своїм баченням подальшого розвитку УГКЦ на цих теренах.

БРАТНІ ЗУСТРІЧІ ІЗ ІЄРАРХАМИ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

В понеділок, 13 вересня 2021 року, Апостольський екзарх для українців в Німеччині і Скандинавії провів ряд робочих зустрічей в столиці Фінляндії Гельсінкі. Перш за все відбулося онлайн-спілкування з нинішнім адміністратором Гельсінської дієцезії о. Марком Пазінато. Учасники зустрічі обмінялися думками щодо різних аспектів душпастирського служіння в українській громаді. Владика Богдан подякував о. Маркові, а в його особі – усій місцевій Церкві, за зичливість і всесторонню підтримку у забезпеченні душпастирської опіки над вірними УГКЦ у Фінляндії. Відтак було усталено план подальших спільних дій для кращої організації духовного життя громади УГКЦ на цих теренах.

Відтак владика Богдана зі супроводжуючими його особами – о. Романом Кіхом та п. Денисом Перцевим, – прийняв єпископ-емерит Гельсінської дієцезії владика Теему Лааясало [Teemu Laajasalo], в часі активного служіння якого саме і започаткувалося душпастирство для українців у Фінляндії. Також у розмові взяв участь отець Раймо Гояррола, колишній Генеральний вікарій дієцезії. Владика Теему цікавився сучасним станом української громади в Гельсінкі, а також суспільно-політичною ситуацією в Україні. Окрему увагу сторони приділили екуменічним відносинам між українськими Церквами, а також напрямками соціального служіння католиків в Україні та Західній Європі.

Владика Богдан зауважив, що українці загалом, а вірні УГКЦ зокрема, приїхавши до країн Західної Європи, несуть зі собою досвід живої віри та Божої ласки, яка допомогла цю віру зберегти в часах найбільш жорстоких переслідувань комуністичним режимом. У цьому досвіді – знак надії і для сучасних християн Європи, які не раз перебувають в стані «безкровного мучеництва» і змушені захищати та свідчити євангельські цінності посеред вкрай несприятливого зовнішнього середовища. Як знак духовної і молитовної єдності Апостольський екзарх подарував владиці Теєму

та о. Раймо українські вервиці, поручаючи їх та усю Католицьку Церкву у Фінляндії під опіку Пресвятої Богородиці – Покровительки Апостольського екзархату. Зі свого боку владика-емерит запевнив гостя про свої молитви за мир в Україні і за розвиток української громади у Фінляндії.

У ДИПЛОМАТИЧНОМУ ПРЕДСТАВНИЦТВІ УКРАЇНИ У ФІНЛЯНДІЇ

Пополудні, останнього дня перебування у Фінляндії, Апостольський екзарх для українців у Німеччині та Скандинавії відвідав дипломатичне представництво України та провів робочу зустріч з т. в. о. керівника Посольства України у Фінляндії Максимом Кравчуком, паном Даниїлом Кононенком, секретарем з консульських питань і Вікторією Конончук, секретарем з питань внутрішньої політики, преси та культури. В зустрічі взяли участь рівно ж о. Роман Кіх, який духовно опікується українцями у Фінляндії, а також п. Денис Перцев, представник української громади в цій країні.

В ході щирої розмови відбувся обмін думками щодо духовних потреб віруючих українців, а також про напрямки подальшої співпраці між Церквою, дипломатичним представництвом української держави та українськими громадськими організаціями, які діють на теренах Фінляндії. Дякуючи за зустріч в установі, яку Апостольський екзарх окреслив як «частинку України в серці Гельсінкі», владика Богдан водночас висловив переконання, що «спільними зусиллями можна зробити багато добра для Батьківщини і рідної громади».

Пресслужба Апостольського екзархату в Німеччині та країнах Скандинавії

XI

ПАПА ФРАНЦИСК ЗВЕРШИВ У ПРЯШЕВІ БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ св. ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО ЗА УЧАСТЮ ПРЕДСТОЯТЕЛЯ І ЄПІСКОПІВ УГКЦ

14 вересня 2021 року в словацькому місті Пряшеві у рамках 34-ї Апостольської подорожі Святіший Отець Франциск очолив Божественну Літургію св. Івана Золотоустого, на якій із Його Святістю співслужили Блаженніший Святослав, Отець і Глава УГКЦ, та єпископи УГКЦ.

ЛІТУРГІЯ У ВІЗАНТІЙСЬКОМУ ОБРЯДІ

У Пряшеві Папа Франциск очолив Божественну Літургію святого Івана Золотоустого, що була звершена у місцевому спортивному комплексі, зібравши понад 30 тисяч прочан, не лише зі Словаччини, а й з України, Польщі та інших сусідніх країн. Святу Літургію у візантійському обряді Святіший Отець служив також під час візиту до Румунії, а перебуваючи на початку березня в Іраку, очолював Євхаристійне богослужіння в халдейському обряді.

Греко-католики Словаччини дотримуються григоріанського календаря, згідно з яким цього дня святкували Воздвиження чесного і животворного хреста Господнього. Євхаристійне богослу-

жіння, головними співслужителями під час якого були греко-католицькі ієрархи країни, відслужили церковнослов'янською та словацькою мовами, окремі частини звучали українською, угорською та романі.

Святіший Отець розпочав свою проповідь, коментуючи літургійне читання з Першого послання апостола Павла до Коринтян: «Ми проповідуємо Христа розп'ятого – ганьбу для юдеїв, і глупоту для поган, а для тих, що покликані (чи юдеїв, чи греків) – Христа, Божу могутність і Божу мудрість (1 Кор 1, 23–24)». З одного боку, як зауважив Папа, апостол наголошує, що розп'ятий Христос є «Божою могутністю і Божою мудрістю», а з іншого боку, не приховує, що для людського розуму хрест є "ганьбою" і "глупотою".

”

Ми часто прагнемо християнства-переможця, християнства-тріумфатора, якому віддавали би славу і честь. «Але християнство без хреста є світським і стає безплідним».

"Хрест був знаряддям смерті, але з нього вийшло життя, – підкреслив Святіший Отець, – Він був чимось, на що ніхто не хотів дивитися, але він відкрив нам красу Божої любові".

Далі, посилаючись на Євангеліє від Івана, прочитане під час Літургії, Папа зазначив, що цей євангеліст, який стоїть під хрестом і споглядає розп'ятого Христа Ісуса, допомагає увійти в це таїнство. «І той, який бачив, свідчить те» (Ів 19, 35) – читаємо в Євангелії від Івана. Саме на цих двох дієсловах – бачити і свідчити – Єпископ Риму побудував свою проповідь.

ЧИМ Є ДЛЯ НАС ХРЕСТ?

Святіший Отець запросив замислитися над тим, що Іван побачив, перебуваючи під хрестом. «Безумовно, те, що побачили інші: Ісус, невинний і добрий, помирає жорстокою смертю між двома злочинцями. Це ще одна з багатьох несправедливостей, ще одна з багатьох кривавих жертв, які не змінюють історії, ще один доказ того, що хід подій у світі не змінюється: добрих усувають, а пога-

ні перемагають і процвітають. В очах світу хрест – це невдача».

Папа підкреслив, що ми також перебуваємо під загрозою зупинитися на цьому першому, поверховому погляді, що не приймає логіки хреста і не погоджується з тим, що Бог спасає нас, дозволяючи, щоб зло вилилося на Нього. Існує спокуса приймати слабкого та розп'ятого Бога лише на словах, а насправді, мріяти про сильного та тріумфуючого Бога. Ми часто прагнемо християнства-переможця, християнства-тріумфатора, якому віддавали би славу і честь. «Але християнство без хреста є світським і стає безплідним», – наголосив проповідник.

БАЧИТИ В ХРЕСТІ РОЗП'ЯТУ БОЖУ СЛАВУ

«Натомість, святий Іван, – підкреслив Папа Франциск, – побачив у хресті Боже діяння. Він розпізнав у Христі розп'яту Божу славу. Побачив, що Він, всупереч тому, як це виглядало, не невдаха, а Бог, який вільно жертвує себе за кожную людину. Чому Він це зробив? Він міг би зберегти своє життя, міг би триматися подалі від нашої жалюгідної та жорстокої історії. Але Він захотів увійти, зануритися в неї. Тому він обрав найважчий шлях – хрест. Бо не повинно бути на землі такої зневіреної людини, яка б не змогла зустріти Його навіть у нещасті, темряві, покинутості, у роздратуванні від власної жалюгідності та власних помилок. Бог прийшов саме туди, де здається, що Його не може бути. Щоб спасти тих, хто у розпачі, Він хотів торкнутися відчаю; щоб вчинити своїм наш найгірший розпач, він вигукнув на хресті: "Боже Мій, Боже Мій, чому Ти Мене покинув?" (Мт 27, 46; Пс 22, 1). Волання, яке спасає. Спасає, тому що Бог вчинив своєю навіть нашу покинутість. І тепер ми з Ним більше не самотні, ніколи».

СПОГЛЯДАТИ РОЗП'ЯТОГО

Далі Наступник святого Петра поділився своїми думками про те, як ми можемо навчитися бачити славу на хресті. Він підкреслив, що розп'яття ми можемо побачити скрізь: у храмах, вдома, хтось носить його на шиї, хтось у кишені. Але це не матиме сенсу, якщо ми не зупинимось, аби подивитися на Розп'ятого, щоб відкрити перед Ним своє серце, якщо не дозволимо собі перейнятися Його ранами, якщо наше серце не сповниться жалем і не заплаче перед Богом, зраненим у любові до нас. «Якщо ми цього не зробимо, хрест залишиться непрочитаною книгою, назву та автора якої ми

добре знаємо, але яка не впливає на наше життя», – підкреслив Папа, закликаючи вірних не зводити хрест до предмета поклоніння, тим більше до політичного символу, знака релігійного чи суспільного престижу.

УПОДІБНИТИСЯ ДО РОЗП'ЯТОГО

Єпископ Риму зазначив, що споглядання Розп'ятого спонукає нас до свідчення. «Якщо ми вдивляємося в Христа, Його обличчя починає відображатися на нашому обличчі: Його риси стають нашими, любов Христа переповнює нас і перемінює. Мені спадають на думку мученики, які серед цього народу свідчили про любов Христа в дуже важкі часи, коли все підказувало їм мовчати, ховатися, не сповідувати свою віру. Однак вони не могли не свідчити. Скільки великодушних людей постраждало і померло тут, у Словаччині, в ім'я Ісуса! Свідчення, народжене з любові до Того, кого вони довго споглядали. Настільки, що уподібнилися до Нього в смерті».

СТРАТЕГІЯ СВІДКІВ ХРЕСТА

Повертаючись до ситуації в сучасному світі, Наступник святого Петра підкреслив, що тепер також не бракує можливостей для свідчення. І хоча в Словаччині немає переслідування християн, як в деяких інших частинах світу, світськість і посередність можуть заплямувати свідчення. А хрест, за словами Папи, вимагає чіткого свідчення, бо хрест – це не стяг, який потрібно піднімати, «а чисте джерело нового способу життя», яке ґрунтується на Блаженствах. Святіший Отець пояснив, що свідок, який має хрест не лише на шії, а в серці, не вбачає ні в кому ворога, а всіх вважає братами та сестрами, за яких Христос віддав своє життя. «Свідок хреста не пам'ятає минулих кривд і не скаржиться на сьогоднішнє. Свідок хреста не використовує шляхів обману та влади світу: він не хоче нав'язувати себе чи своїх близьких, а прагне віддати своє життя за інших. Він не шукає власних інтересів, вдаючи побожного: бо це була б релігія дволичності, а не свідчення розп'ятого Бога. Свідок хреста наполегливо втілює лише одну стратегію, стратегію Вчителя – покірну любов. Він не очікує тріумфів тут, на землі, бо знає, що любов Христа плідна у повсякденному житті і вчиняє усе новим зсередини, як зерно, що впало в землю і яке вмирає та плодоносить».

ВІРА ПОШИРЮЄТЬСЯ ЗАВДЯКИ МУДРОСТІ ХРЕСТА

Звертаючись до учасників Божественної Літургії, Папа Франциск закликав їх зберігати пам'ять про людей, які передали їм віру, про покірних і простих людей, які з любові віддали своє життя. «Вони – наші герої, герої повсякденного життя, і їхнє життя змінює історію. Свідки породжують інших свідків, тому що вони є донорами життя. Саме так поширюється віра: не завдяки могутності світу, а завдяки мудрості хреста; не через структури, а через свідчення. І сьогодні Господь у промовистій тиші хреста запитує також і тебе: "Ти хочеш бути моїм свідком?"».

ЗВЕРНУТИ СВІЙ ПОГЛЯД НА РОЗП'ЯТОГО

На завершення Святіший Отець зазначив, що разом з Іваном на Голготі була також Пресвята Богородиця. Ніхто, як Вона, не бачив розгорнутою книгу хреста і не свідчив його настільки своєю покірною любов'ю. «Через Її заступництво просімо благодаті звернути погляд нашого серця на Розп'ятого. Тоді наша віра зможе повністю розквітнути, тоді дозріють плоди нашого свідчення», – закликав Папа.

Департамент інформації УГКЦ
за матеріалами *VaticanNews*

**«ЗАЛИШИТЬСЯ ВАМ ОДНЕ – ТЕ,
ЩО ВИ ДАЛИ ВБОГОМУ!» (3)**

ПОСЛАННЯ СИНОДУ ЄПІСКОПІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ 2020 року ДО ДУХОВЕНСТВА, МОНАШЕСТВА І МИРЯН

**Всесвітліші та всечесніші отці! Преподобні брати і сестри в монашестві!
Дорогі браття і сестри в Христі!**

ІV. «Блаженні вбогі духом!» (Мт. 5, 3): давати християнське свідчення євангельського убогства

15. До згаданої переміни серця покликані всі люди, створені на Божий образ і Божу подобу, проте насамперед ті, хто вдостойвся зустрічі з живим Богом у воплощеному Христі. Папа Франциск у Посланні з нагоди Першого всесвітнього дня вбогих пригадує, що «для Христових учнів убогість – це насамперед покликання

наслідувати вбогого Ісуса. Це шлях за Ним і з Ним, – шлях, який веде до блаженства Царства Небесного (пор. Мт. 5, 3; Лк. 6, 20). Убогість означає смиренне серце, яке вміє сприйняти власний стан обмеженого і грішного створіння, щоб подолати спокусу всемогутності, яка обманює людину, що вона безсмертна. Убогість – це погляд серця, який перешкоджає думати про гроші, про кар'єру, про розкіш як мету життя і передумову щастя».

16. Щоб наше крокування за Христом убогим дорогою Блаженств було для інших вірогідним і привабливим, доконче мусимо опертися на свідчення, а не обмежуватися словесними деклараціями. При цьому слід наголосити, що переконливість свідчення полягає не просто у відповідності між нашими словами і ділами – справжній «свідок Невидимого» завжди скеровує іншу людину до Бога, сприяє її особистій зустрічі з Ним. **3 далекого 1974 року лине до нас пророчий голос святого папи Павла VI, актуальний і сьогодні:** «Сучасна людина охоче слухає свідків, ніж вчителів, або, якщо і слухає вчителів, то лиш тому, що вони є свідками. Справді, людина відчуває інстинктивну відразу до всього, що скидається на обман, позірність і компроміс. У цьому контексті розуміємо важливість життя, яке по-справжньому відображає Євангеліє!» [Промова під час Аудієнції в Папській раді у справах мирян, 2 жовтня 1974 р.].

На практиці це означає, що всі ми, Христові учні, першими покликані до проголошення блаженства вбогих, яке є наріжним каменем Христової науки, щоб показати, з одного боку, близькість Бога до кожної стражденної людини, а з іншого – щоб явити світові новий, преображений Духом Христа спосіб ставлення до матеріальних благ, котрі Господь вкладає в наші людські руки, аби вони ставали знаряддями любові, милосердя і братерства.

17. Християни, вдивляючись у прийдешні вічні блага, вбачають у дочасних речах цінний Божий дар і водночас засіб служіння. «Добра дочасні в очах християн не мають безоглядної вартості, – застерігав свого часу праведний Андрей Шептицький, – вони є засобом до досягнення вищого і вічного. Чоловік на сім світі єсть в дорозі. В небі його вітчизна» [О квестії соціальной]. Про це не варто забувати та керуватися євангельською мудрістю, яка навчає: «Великий це зиск – побожність, вона бо дає вдовілля. Ми бо не принесли на світ нічого, та й винести нічого не можемо. А маючи поживу та одіж, цим будемо вдоволені. А ті, що хочуть багатіти, впадають у спокусу та в тенета, і в безліч бажань безглузвих та шкідливих, що штовхають людей у прірву та погибель. Бо корінь усього лиха – грошлюбство, до якого деякі вдавшись, від віри відбились і прошили себе численними болями. Ти ж, чоловіче Божий, утікай від цього» (1 Тим. 6, 6–11).

18. Господь Ісус, як милостивий Бог і Творець людини, скеровує свої спасенні кроки і спасенне слово передовсім до вбогих. Виголошуючи у синагозі в Назареті свою «програмну проповідь», Він послуговується словами старозавітного пророка Ісаї, який заповідав прихід Спасителя: «Дух Господній на мені, бо Він мене помазав, послав нести Добру новину вбогим». Сповнений Духа милосердя, Ісус відчував скорботу і глибокий біль через людську нужду, голод і страждання. Тож кожен, хто вдостойся стати храмом Його Святого Духа, неминуче

відчуватиме у своєму серці ті самі почуття, що були і в Його Божественному серці: співчуття, милосердя, співучасть, солідарність.

Вселенський Архієрей Франциск закликає сьогодні всю Церкву «говорити свідченням убогості» і пояснює, що це повинно означати на практиці: «Якщо якийсь віруючий говорить про убогість або про бездомних і провадить життя як фараон: такого не можна чинити. Це – перша спокуса. Інша спокуса – це укласти сумнівні угоди із владними структурами. Угоди робити можна, проте вони повинні бути договорами чіткими, прозорими. Бо завжди є спокуса до корупції в публічному житті, як політичної, так і релігійної» [Інтерв'ю нідерландській газеті «Straatnieuws», листопад 2015 р.].

19. То ж у ситуації, коли сучасне людство потерпає від таких численних травм, зранень, бідності і браку найнеобхіднішого, ми, християни, мусимо часто казати собі в ім'я вірності Євангелію і солідарності з убогими: не личить! Не личить жити «понад стан», тобто понад можливості свого становища, накопичуючи про запас достатки, замість ділитися із потребуючими навіть тим скромним, що сьогодні посилає нам Господь; не личить будувати розкішні вілли і палаци, пам'ятники марнославства і знаки недозволеної розкоші; не личить їздити дорогими ексклюзивними авто задля заспокоєння хворобливих амбіцій і здобуття ефемерного статусу; не личить по-хижацькому ставитися до довкілля, засмічуючи Божий дар природи, руйнуючи спільну для нинішніх і прийдешніх поколінь домівку; не личить закривати очі на нужду навколо себе і вибудовувати навколо власного життя, власних родин, спільнот, парафій мурів байдужості й черствості. Ні, таке християнам аж ніяк не личить!

20. У межах церковної спільноти є християни, котрі, спонукані Святим Духом, прагнуть дати світові особливе свідчення відірваності від матеріальних благ і прийняття простого, убогого, євангельського способу життя. Ми називаємо їх богопосвяченими особами, які свідомо і добровільно відрікаються від земних багатств, щоб у свободі серця наслідувати Христа вбогого, смиренного і цілому-дренного. Ми дякуємо їм за це свідчення, цінуємо їхню посвяту служінню ближнім – жінкам, дітям і молоді, недужим, особам похилого віку, в'язням і нашим захисникам з їхніми сім'ями, але водночас перестерігаємо їх перед спокусою надмірно турбуватися про матеріальні речі і, що ще небезпечніше, робити це коштом плекання щирого життя в євангельській любові, простоті та співчутті до потребуючих.

21. «Я так бажаю вбогої Церкви для вбогих!» – часто повторює Папа Франциск. Нашим бажанням рівно ж є давати свідчення євангельської убогості, щоб кожен монастир нашої Церкви випромінював простоту і скромність, відкритість до вбогих і солідарну близькість із ними. Та й у кожній парафійській спільноті і в особистому, родинному житті всі ми покликані провадити життя ощадне, повне співчуття до потребуючих і милосердя до нужденних. Пам'ятаймо, що в спільноті і в родині, де любов і милосердя є не абстрактними поняттями, а способом нового християнського буття, зростатимуть здорові діти, дозріватиме свідомо молодь, будуть захищені і оточені належною пошаною і турботою дорослі та старі, а над усіма спочине благословення неба. (далі буде)

СТУПИТИ НА ДОРОГУ БРАТЕРСТВА (23)

Знайомимо вас з новою енциклікою Папи Франциска на тему братерства та соціальної дружби. «Життя – це мистецтво зустрічі, навіть якщо у ньому стільки конфліктів», – цими словами поета, композитора і співака Вінісіуса Де Мораеса Папа Франциск розпочинає чергову частину шостого розділу енцикліки «Fratelli tutti» про братерство та суспільну дружбу, що має назву «Діалог і суспільна дружба», пропонуючи думки про культуру зустрічі.

«Я часто запрошував розвивати культуру зустрічі, що виходитиме поза діалектику, яка робить нас ворогами», – нагадує Святіший Отець, наводячи образ багатогранника, що має багато граней і сторін, але всі вони формують єдність із різноманітними відтінками, бо «ціле важливіше від частини», як читаємо в Апостольському напоумленні «Evangelii gaudium». «Багатогранник представляє суспільство, в якому відмінності взаємодоповнюються, взаємозбагачуються і взаємоосвітлюються, навіть якщо це супроводжується дискусіями і недовірою. Бо від кожного можна чогось навчитися, ніхто не є непридатним, ніхто не є непотрібним», – додає він (215).

Слово «культура», за словами Папи, означає щось, що ввійшло в народ, у його найглибші переконання і спосіб життя. Коли говоримо про «культуру» в народі, то це щось більше від ідеї чи абстракції. Вона охоплює «прагнення, ентузіазм і, врешті-решт, спосіб життя, яким позначена ця група людей». Отож, говорити про «культуру зустрічі» означає, що «ми, як народ, прагнемо зустрічі, прагнемо шукати точки контакту, будувати мости, залучити всіх до проектування чогось». Суб'єктом цієї культури є народ, а не частина суспільства (216).

”

Сьогодні рідко знаходимо час та енергію, аби затриматися і добре поспілкуватися з іншими людьми, сказати «прошу», «вибачте», «дякую».

«Мир у суспільстві – це важка ручна праця. Було би легше обмежити свободи й відмінності, маючи трохи хитрості й засобів. Але такий мир був би поверховим і хистким, бо не був би плодом культури зустрічі, яка його підтримує. Інтегрувати відмінності набагато важче й повільніше, але це є гарантією справжнього й тривалого миру», – веде далі Наступник святого Петра, додаючи, що цього неможливо добитися, залучаючи лише «безплямних людей». Мир також неможливо досягнути шляхом «утихомирення соціальних вимог або через запобігання проблемам», він не є «згодою на папері». Важливо «започатковувати процеси зустрічі», які формують народ, здатний приймати відмінності (217).

Ігор Зенін, «Самотні разом», 2012 р.

Це, за словами Папи, вимагає здатності «визнати право іншого бути собою і бути інакшим». Без такого визнання «постають витончені способи позбавити іншого його значення», а він стає неважливим, йому відмовляють у будь-якій цінності в суспільстві. В той час, як зовнішні, видимі форми насильства, відкидаються, за ними часто приховується «дуже підступна форма насильства тих, які погорджують відмінною людиною, особливо коли її вимоги якось шкодять їхнім інтересам» (218).

Святіший Отець перестерігає, що «ігнорування існування і прав інших людей рано чи пізно вивільнить якусь форму насильства, часто неочікувану». Мрії про свободу, рівність і братерство можуть залишатися на рівні звичайної формальності, бо насправді не охоплюватимуть всіх людей. «І тому йдеться про пошуки зустрічі не тільки між тими, які мають різні форми економічної, політичної чи академічної влади. Справжня суспільна зустріч вводить у діалог великі культурні пласти, які представляють більшість населення», – наголошує він, звертаючи увагу на те, що найбідніші верстви населення часто не можуть прийняти добрі пропозиції, «бо вони пропонуються в чужій для них культурній формі. Тому «справжній і загальний суспільний пакт повинен бути також культурним пактом, який би шанував і охоплював різні світогляди, культури і способи життя, які співіснують у суспільстві» (219).

Як приклад, Папа наводить корінні народи, які не виступають проти прогресу, але мають «інше бачення прогресу, часто більш гуманістичне, ніж у сучасних культурах розвинених народів». Нетерпимість і зневага до культур корінних народів, за його словами, є справжнім видом насильства. Однак, «жодні справжні, глибокі й стабільні зміни не можливі без залучення різноманітних культур».

Культурний пакт означає «відмову від монолітичного розуміння ідентичності даного місця і вимагає шанувати різноманітність, пропонуючи їй допомогу й інтеграцію в суспільство». Такий пакт також вимагає від чогось відмовитися ради загального добра. «Ніхто не може володіти всією правдою і не може заспокоїти всі свої прагнення, бо це би призвело до бажання знищити іншу людину, позбавляючи її прав», – підкреслює Глава Католицької Церкви, наголошуючи на тому, що фальшиву терпимість має замінити «діалогічний реалізм тих, які переконані, що повинні залишатися вірними своїм принципам, але визнають право іншого залишатися вірним його принципам». І таке «автентичне визнання іншої людини» можливе виключно завдяки любові (220–221).

За словами Святішого Отця, споживацький індивідуалізм породжує багато надуживань. Інші люди сприймаються як перешкода, а найбільшого рівня це явище досягає в періоди криз, катастроф, у важкі моменти, коли виходить на яв ментальність «рятуйся, хто може». Але ще можна плекати доброту, бо існують люди, які чинячи так, «стають світлячками в темряві» (222).

У цьому контексті Папа наводить уривок з Послання

святого Павла до Галатів, у якому той серед плодів Святого Духа, згадує про позначений грецьким словом «χρηστότης» що виражає стан духа – не прикрий, не грубий, не твердий, а привітний, м'який, який підтримує та втішає. Особа, яка має цю якість, допомагає іншим полегшити їхнє життя, особливо, коли вони несуть тягар проблем, нагальних потреб і тривоги. «Доброта – це визволення від безсердечності, яка часом проникає в людські стосунки, від страху, який перешкоджає думати про інших, від біганини, яка розпорошує і перешкоджає звернути увагу на право інших на щастя, – пише на завершення Святіший Отець. — Сьогодні рідко знаходимо час та енергію, аби затриматися і добре поспілкуватися з іншими людьми, сказати "прошу", "вибачте", "дякую". Але, іноді, можливе чудо у вигляді доброї людини, яка відкладає набік свої страхи й нагальні справи, аби звернути на когось увагу, аби подарувати усмішку, аби сказати слово заохочення, аби вислухати посеред загальної байдужості. Такі щоденні зусилля здатні створити здорове співжиття, яке долатиме непорозуміння і запобігатиме конфліктам (223–224).

Новини Ватикану на основі перекладу українською мовою, поширеного єзуїтською спільнотою в Україні

ХТ

ЗУСТРІЧ СХІДНИХ КАТОЛИЦЬКИХ ЄПІСКОПІВ ЄВРОПИ В БУДАПЕШТІ. ПІДСУМКОВИЙ ПРЕСРЕЛІЗ

З 4 по 8 вересня 2021 року паралельно із 52-м Міжнародним євхаристійним конгресом у Будапешті відбулася щорічна Зустріч східних католицьких єпископів Європи, яка проходила в рамках Ради Єпископських Конференцій Європи, відновивши цього року свою діяльність після вимушеного перенесення торішнього заходу через надзвичайну ситуацію, спричинену пандемією COVID-19.

Запропонована тема для роздумів – «Синодальність і сопричастя». На цю тему проводилися різні конференції, а також обговорення та дебати між східними католицькими єпископами. Були представлені Східні Католицькі Церкви з України, Польщі, Чехії та Словаччини, із Болгарії та Хорватії аж до Греції, із Південної Італії, із Румунії аж до Білорусі та Вірменії; у Зустрічі взяли участь також представник Мелхітської Церкви Антіохії, Мелхітський Патріарх Юсаф Абсі, та представник Сирійської Католицької Церкви в її європейській діаспорі.

Як під час засідань, так і під час неофіційних переговорів та на численних зустрічах, що відбулися цими днями, присутні єпископи, які походять із різних диверсифікованих реалій, зуміли поділитися проблемами та сподіваннями, труднощами і, можливо, навіть суперечностями, що їх вони, як пастирі Церков, намагаються вирішити та пере-

▲
Глава УГКЦ виголошує свою доповідь перед східними католицькими єпископами Європи, Будапешт, 08 вересня 2021 року

жити в щоденному житті віри в країнах свого походження через проголошення Євангелія.

Окрім офіційної теми зустрічі «Синодальність та сопричастя», яка супроводжувалася різними конференціями, у численних виступах та під час менш офіційного безпосереднього обміну думками розглядалося питання пережитого та, на жаль, ще актуального досвіду пандемічної кризи з її наслідками в конкретному душпастирстві помісних Церков.

Почесний архієпископ Генуї та Президент Ради Єпископських Конференцій Європи (CCEE) кардинал Анджело Баньяско розпочав інавгураційну конференцію висвітленням теми «Синодальність та сопричастя». У своїй промові кардинал Баньяско розкрив питання в шести тезах, які обґрунтовують тісний біблійний, теологічний та еклезіологічний зв'язок між сопричастям та синодальністю. Доповідач наголосив на контрасті, присутньому вже в біблійному контексті й існуючому донині, між гріхом, що розділяє, та любов'ю, яка єднає. Він також підкреслив центральність Христа як єдиного і фундаментального зв'язку в сопричасті між християнами зокрема та між людьми загалом. Дивитися на світ очима Христа.

Наукові конференції проводив отець Роберто Реполе, який розглянув тему «Євхаристійне зібрання та синодальне зібрання: спільна дія Святого Духа». Доповідач розвинув свою промову, починаючи з розгляду двох частин: Євхаристії як *lex orandi* та Церкви як споруди, але передусім – як Тіла Христа. Він наголосив на ролі літургійного зібрання. Євхаристійна еклезіологія, яка народжується з дару Святого Духа. Сакраментальна роль літургійного зібрання.

Згодом проф. Стефано Паренті запропонував аналіз теми «Сопричастя в Дусі в анафорах святого Василя та святого Іванна Златоуста: тексти, теологія і практика». Професор-доповідач розкрив роль пневматологічної присутності, зокрема в епikleзі двох анафор, підкресливши роль Святого Духа в освяченні вірних та принесенні дарів.

Перша частина дня була також відведена для презентації різних Церков *sui juris*, зокрема для розповідей про те, як кожна з них жила і досі живе в умовах кризи, викликаній пандемією, з аналізом усіх наведених вище проблем душпастирства в різних парафіяльних реаліях кожної зі Східних Католицьких Церков, спричинених місяцями карантину. **З доповіддю виступив Блаженніший Святослав, Глава і Отець Української Греко-Католицької Церкви, який розглянув тему «Практичні аспекти синодальності».** У своїй промові Глава УГКЦ наголосив на деяких практичних аспектах синодальної

діяльності в лоні Української Церкви в усьому світі. Після запропонованого вище *lex orandi*, у доповіді було розглянуто *lex agendi* як практичний і конкретний вияв синодальності.

У межах робочих засідань, зокрема у другій половині дня, єпископи брали участь у релігійних і культурних заходах, пов'язаних із Міжнародним євхаристійним конгресом, що в ті самі дні проходив у Будапешті. На чудовій виставці про Угорську Греко-Католицьку Церкву відвідувачі оглянули ікони та предмети культу, ознайомившись із мистецьким, іконографічним та богословським розмаїттям періоду XVI–XXI століть. Вразив своїм співом хор святого Єфрема, який виконав більше ніж 15 мовами пісні, пов'язані з літургійними традиціями різних країн світу. Після концерту учасники зустрілися з Президентом Угорської Республіки п. Яношем Адером та прем'єр-міністром Віктором Орбаном.

На свято Різдва Пресвятої Богородиці, що завершило зустріч, ввечері 7 вересня відбулася Вечірня в греко-католицькій церкві Гьодоло, а наступного дня – Утренья в парафіяльній церкві на площі Троянд, після якої в митрополичому соборі Святого Стефана в Будапешті була відслужена Божественна Літургія у візантійському обряді, її очолив Патріарх Юсаф Абсі.

З одного боку, Зустріч східних католицьких єпископів Європи цього ще неспокійного 2021 року виявила труднощі, страждання та проблеми, викликані пандемією Covid-19, а з іншого – надію, бажання, прагнення Східних Католицьких Церков Європи розпочати нове життя, яке буде і вже є даром Господа, котрий любить і захищає свою Церкву. Він завжди є для нас лікарем нашої душі та нашого тіла, як ми молимося на Божественній Літургії.

Було також визначено місце Зустрічі, запланованої на наступний 2022 рік. Запропоновано провести її у Вірменії протягом вересня 2022 року в дні, які будуть встановлені пізніше. Темою для розгляду будуть роздуми про сім'ю в поточному світовому контексті.

**Переклад Секретаріату Глави УГКЦ в Римі.
Подано за: Інформаційний ресурс УГКЦ**

ХТ

ТО БУВ ВЕРЕСЕНЬ НЕ «ЗОЛОТИЙ», А ЧОРНИЙ...

У радянських підручниках цю дату піднесено іменували «золотим вереснем», відзначали урочистими засіданнями. На честь «знаменної» події, яка сталася цього числа, у Львові навіть назвали вулицю біля Франкового університету, нинішня – Січових стрільців. Насправді то був чорний день. А після нього – ще чорніші. Молоді покоління повинні про це пам'ятати...

◀ «Золотий вересень» у Підгайцях, жовт.-листоп. 1939 р., світлина з колекції Степана Колодницького. Демонстрація підгайчан після приходу «визволителів». З приходом радянської влади у вересні 1939 року почалася активна агітація за «нове» радянське життя, за «возз'єднання» в «єдиній» сім'ї народів СРСР. Молодий єврей Ізраїль Глязер, який брав участь у демонстрації, зокрема ніс плакат «Хай живе Сталін», зберіг цю світлину на згадку. Праворуч – незавершена будова, огорожена парканом, це навчальний корпус сучасного Підгаєцького аграрного ліцею. На цьому місці тепер газетний кіоск, інші малі архітектурні форми. **Джерело:** Миський медіархів

У минулий вівторок зустрівся з давнім читачем нашої газети – львів'янином Романом Джалою. Цей літній добродій пригадав трагедію, яка приголомшила його родинне село Перегноїв на Золочівщині якраз 17 вересня, 82 роки тому...

В Європі вибухнула Друга світова. Гітлер зі Сталіним у таємному протоколі поділили сфери свого імперського впливу. За тими угодами, Західна Україна, яка тоді перебувала під владою Польщі, відходила до СРСР. «Західняки» раділи можливості возз'єднатися з «Великою Україною», як тоді казали про наші центральні і східні терени.

Тішилися цьому і у Перегноєві. Почувши, що до села підходять червоноармійці, селяни вийшли зустрічати нову владу – із жовто-синіми національними прапорами, церковними хоругвами, хлібом-сіллю, квітами. Брати ж бо!

Втомлених дорогою радянських солдатів розмістили у проборстві, де мешкав священник. Зголоднілі червоноармійці найперше налетіли на його сад, який тієї осені зародив вкрай щедро. Особливо сподобалися «визволителям» великі груші-спасівки. Струсили їх майже всі. На самому вершечку залишалась висіти велика грушка. «Шчас достану!» – крикнув котрийсь із бійців і з гвинтівки збив гілку з тим плодом.

На постріл із хати вибіг переляканий командир – думав, що хтось атакує його підрозділ. «Кто стрелял? – суворо крикнув до солдатів. Боячись покарання, солдат-винуватець узяв і ляпнув: «Поп стрелял!». За якусь мить із проборства витягли священникового племінника – 19-річного студента Львівської політехніки Богдана Височанського – він у своїй кімнаті саме читав книгу. Поставили хлопця під стодолу і, нічого не пояснюючи... розстріляли.

Свідком тієї трагедії був художник, якому студент-сирота допомагав розмальовувати перегноївську церкву. Він і розповів селянам про побачене. Від почутого село немовби почорніло. Всі зрозуміли, що таке радянська влада...

Пан Роман розповів нам і другу частину цієї історії.

На похороні розстріляного гімназиста була його кохана дівчина Марія Галятівська. Над труною Богдана вона поклялася, що помститься за його смерть.

Дівчина вступила в Організацію українських націоналістів, а згодом – і в Українську повстанську армію. Була зв'язковою, носила партизанам пошту (листи-грипси), вела розвідку, поширювала антибільшовицькі листівки, заготовляла для бійців продукти, одяг, ліки. У 1949 році Марію та багатьох інших підпільників видав односелець-зрадник. На допитах, які відбувалися при побоях, нікого не здала. За статтею «зрада Батьківщини та приналежність до контрреволюційних організацій» дівчину засудили до 25 років виправних таборів. Ще на п'ять років вона була позбавлена громадянських прав. Каторгу відбувала у багатьох тюрмах Росії, Казахстану. Зокрема – у сумновідомих Кінгирських таборах. Напівголодною працювала по 12 годин. Це тендітне дівча змушували рити котловини, носити 25-кілограмові шлакоблоки, розвантажувати цемент, щебінь.

Через нелюдські умови утримання тисячі в'язнів, а серед них і Марія Галятівська, зважилися на повстання. Влада придушувала його (під керівництвом «легендарного» генерала Конєва!) танками, розстрілювали бунтарів з літаків...

Після звільнення з таборів Марія Галятівська повернулася в Україну. У рідному селі КДБ жити їй не дозволяв. Тому перебралася у Бурштин, на тамтешній гідроелектростанції працювала прибиральницею. А у вільний час всю себе віддавала громадській патріотичній роботі. Як тільки могла, наближала незалежність України – у пам'ять про свого коханого Богдана, розстріляного більшовиками.

Торік пані Марії не стало – прожила вона довгих 97 літ. Страдницьке, а водночас щасливе життя. Бо мрія її життя – вільна Україна – збулася. А розпочалася її боротьба саме у цей день, 17 вересня, коли «червонозоряні визволителі» вбили її любов...

Іван Фаріон, «Високий замок»

ХТ

ЛУКА ВОЙНО-ЯСЕНЕЦЬКИЙ: СВЯТИЙ ЄПИСКОП І ХІРУРГ

У червні 2021 року сповнилися 60-ті роковини від дня смерті неповторної особистості в історії Церкви і людства – видатного хірурга, професора,

доктора медицини, автора 55 наукових праць з хірургії, фізіології та анатомії, єпископа-сповідника віри, чиї проповіді були зібрані в 12 томах, лікаря душ і тіл – святителя Луки Войно-Ясенецького

(Валентин Феліксович Войно-Ясенецький), архієпископа Сімферопольського і Кримського.

За свої успіхи в медицині і як першовідкривач в хірургічному лікуванні гнійних ран, свт. Лука, без сумніву, сьогодні отримав би Нобелівську премію. Та своїм життям і діяльністю Лука вже заслужив найвище визнання – канонізацію Православною Церквою.

МОЛОДІ ТА СТУДЕНТСЬКІ РОКИ

Народився Валентин 1877 року в Керчі (Крим) в благочестивій дворянській родині. Його батько був римо-католиком, мати – православною.

Сім'я переїхала до Києва, де він провів свої молоді роки. Велике враження і вплив на формування його особистості справили головні Київські святині, зокрема, Києво-Печерська Лавра. Та все ж найбільший вплив на нього мала глибока релігійність його батька, як він сам пізніше згадував.

”

На офіційному прийомі один з членів радянського уряду з іронією сказав Луці: «Ось, дивіться, нещодавно радянські супутники літали в космос, але Бога там не виявили. Що ви на це скажете?». Лука відповів: «Як хірург, я багато разів робив трепанацію черепа, але розуму я там також не виявив».

Маючи пристрасть до малювання, Валентин спочатку мріяв стати художником. З цією метою він поїхав на навчання в Мюнхен у приватну художню школу Гайнриха Кнірра, але сильна туга за батьківщиною змусила його вже через три тижні повернутися додому, в Київ. Там він 1898 року вступив і блискуче закінчив медичний факультет Київського університету (нині Національний медичний університет імені О.О.Богомольця).

Валентин обрав медицину з єдиною метою – стати і все життя бути земським лікарем, допомагаючи бідним. Бажання Луки допомогти бідним, служити Богу і людям пов'язане з його християнським вихованням і Словом Божим. Молодий Валентин щодня читає Новий Заповіт, який він отримав у подарунок від директора гімназії в день її закінчення з вкладеним у нього атестатом, і який став його підручною книгою на все життя. Через глибокі роздуми він дійшов висновку, що тільки Христос – Дорога, Істина і Життя. Його зворушили багато уривків Євангелія, але особливо його вразили такі слова: «Жнива великі, а робітників мало. Прокліть, отже, Господа жнив, щоб послав робітників на свої жнива» (Лк. 10, 2). Прочитавши ці слова, він вигукнув: «О, Господи! Невже у Тебе мало робітників?»...

ПРОВІДНИЙ ХІРУРГ, ПРОФЕСОР І НАУКОВЕЦЬ

Художній дар Валентина дуже згодився у вивченні медицини, особливо анатомії. Пізніше він став професором топографічної анатомії та оператив-

▲
Єп. Лука під час операції

ної хірургії. Свої навчання Валентин закінчив так блискуче, що професор захоплено сказав: «Лікарю, тепер ви знаєте набагато більше, ніж я, тому що ви чудово володієте всіма галузями медицини».

Хірургічна діяльність Войно-Ясенецького була унікальною: за свідченнями очевидців, всі його операції були успішними, незважаючи на найскладніші обставини, такі як війна, заслання і відсутність хірургічних інструментів. 1924 року він провів першу в світі пересадку телячої нирки людині, міг робити розрізи скальпелем з неймовірною точністю і зашивати їх жіночим волоссям. Якимось після операції один молодий жебрак, сліпий з дитинства, зміг побачити світ, а через два місяці вже зрячий хлопець супроводжував до геніального хірурга десятки сліпих.

Войно-Ясенецький вирішив проблему регіонарної анестезії сідничного нерва, вирішення якої німецький професор Браун вважав неможливим. Вражає, що для написання своєї докторської дисертації він вивчив німецьку і французьку мови (французьку без жодних попередніх знань) та прочитав більше 500 праць цими мовами. На цю тему він написав книгу «Регіонарна анестезія», основу своєї докторської дисертації, яку він блискуче захистив. Його опонент, проф. Мартинов, захоплено сказав: «Коли я прочитав вашу книгу, то отримав враження співу пташки, яка просто не може не співати, і високо оцінив її». За цей новаторський в медицині твір Варшавський університет номінував Войно-Ясенецького на присудження великої премії Хойнацького, в розмірі 900 золотих рублів.

За іншу відому в медицині працю, яка вважається бестселером в галузі хірургічного лікування гнійних ран – «Нариси гнійної хірургії», Войно-Ясенецький отримав найвищу нагороду Радянського Союзу – Сталінську премію I ступеня. Присудження найвищої державної нагороди людині, яка вже 25 років була священнослужителем, було справжнім нонсенсом радянської історії! Звісно, наукові успіхи і порятунок тисяч життів на війні були занадто значні, щоб можна було приховати заслуги видатного хірурга. 70 % цієї великої премії він пожертвував дітям-сиротам, які втратили батьків через війну, а решту інвестував у Церкву.

Історія написання «Нарисів» була незвичайна. Коли Валентин приступив до книги, йому прийшла дивна, нав'язлива думка, що коли книжка буде написана, на ній стоятиме підпис єпископа. Але ж у той час він був мирянином, у якого навіть думки не було про священство, не те

що єпископство! Через кілька років Боже провидіння здійснилося: «Нариси гнійної хірургії», розпочаті хірургом Валентином, були завершені єпископом Лукою у Ташкентській в'язниці, а титульну сторінку підписав: «Єпископ Лука».

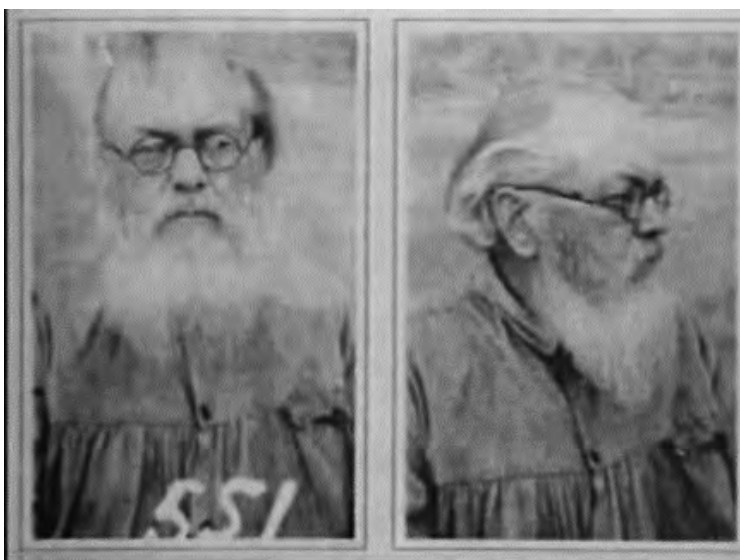
ЄПИСКОП І ХІРУРГ, АРЕШТ І ЗАСЛАННЯ, РЕЛІГІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Покликання Войно-Ясенецького до священства було незвичайним, а життя в священному сані – сповненим страждань. Коли дружина померла від туберкульозу, в нього залишилось четверо дітей. Згодом, єпископ Ташкентський Іннокентій, вражений від переконливого публічного диспуту

віруючого професора медицини з атеїстами, закликав його: «Професоре, Вам треба стати священником!». В словах єпископа видатний професор вбачає Божий заклик, який він приймає без вагань. 1921 року Валентин прийняв чернецтво з іменем Луки – на честь лікаря, євангелиста і художника св. Луки, і був висвячений на священника, а через два роки – на єпископа. Своє рішення про священство шанований професор прийняв якраз в час розпалу жорстоких репресій і гонінь на Церкву.

З єпископської хіротонії Луки починаються 11 років ув'язнень і заслань, зокрема, бл. 230 км за Полярним колом у жахливому холоді. Та незважаючи ні на що, Бог завжди був з ним. Лука говорив: «Куди б мене не відправили, Бог є всюди». Більше того, можливо, саме у такий спосіб і вберіг його Бог, адже під час його заслання тисячі священнослужителів у великих містах були розстріляні, закатовані, вбиті.

Єп. Лука, Ташкент, тюрма НКВС, 1937 р.

Навіть у найскладніших обставинах Бог діяв через Луку. Якось Лука побачив у в'язниці в холодній камері молодого напівголого і тремтячого ув'язненого, зняв свій плащ і віддав йому. Цей вчинок справив таке сильне враження на інших

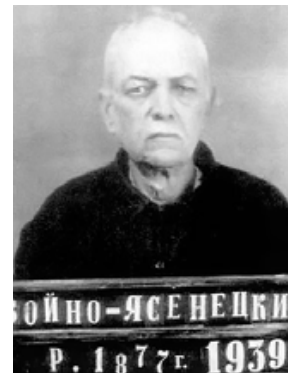
ув'язнених, що вони почали поважати Луку. Іншого разу, єпископа зі злим наміром кинули в камеру до рецидивістів, на совісті яких було багато життів. У перший день в єпископа відібрали їжу, він сидів у кутку і молився. На другий день він уже їв і розмовляв з усіма, а на третій – всі молилися з ним.

Єпископ Лука зазнав багато принижень, допитів. Крім звичних тоді знущань, на ньому застосовували так званий «конвеєрний допит», який тривав цілодобово. Чекісти змушували Луку зізнатися в шпигунстві, допитували по черзі і не давали йому спати ні вдень, ні вночі, примушували весь час стояти і обливали голову холодною водою. Допит тривав 13 днів і ночей, і Луці довелося зазнати його двічі. Та все це єп. Лука переніс з шляхетною, християнською гідністю, без жодних нарікань ні на Господа, ні на своїх мучителів.

Коли на території Радянського Союзу розпочалась Друга світова війна, Войно-Ясенецький перебував на засланні в Сибіру. Звідти він надіслав до Москви телеграму з проханням перервати його заслання і відправити його на фронт як хірурга, а після війни він буде готовий знову повернутися у заслання... Як не дивно, його прохання вислухали і відправили Луку на фронт, де він успішно здійснював титанічну хірургічну працю і врятував на війні дуже багато життів.

Такою ж вражаючою була і єпископська діяльність Войно-Ясенецького. Він виголосив понад 1250 проповідей, які було зібрано у 12-ти томах і які в очах священного синоду представляли велику богословську цінність, за що єпископу Луці мали намір присвоїти ступінь доктора богослов'я. Однак, радянська влада змусила синод відмовитись від свого наміру.

Оцінюючи життя і діяльність святителя Луки Войно-Ясенецького можна ствердити, що на ньому сповнились слова Христа: *«Істинно, істинно говорю вам: хто в Мене вірує, той так само діла робитиме, що й Я роблю. А й більші від них робитиме»*. Адже він відзначався незвичайною любов'ю і жертівністю як хірург і єпископ, скальпелем і молитвою врятувавши численні життя або з Божою допомогою подарувавши здоров'я.

Архієп. Лука серед пастви. Світлина з російськомовної книги М. Поповського «Життя та житіє святителя Луки (Войно-Ясенецького), архієпископа та хірурга», видавництво «Сатіс»

ДОБРИЙ ПАСТИР

Лука був добрим пастирем і справжнім духовним батьком як для своєї пастви, так і своїх священників. Він цікавився і співпереживав їх буденщиною і проблемами, заступався за них, в разі потреби підтримував їх матеріально, був зразковим духовним батьком і пастирем, ревно дбаючи про свою паству. Був доступним, не ділив священників на приближених і віддалених та не допускав підлещення і фальшування з їх боку. Його єпископський стиль був радше служінням, а не правлінням, як до цього закликає пресвітерів ап. Петро в своєму Першому посланні: «не як пануючі над вибраними, але будучи зразком для стада».

Владика Лука відзначався великою скромністю. Переймався загальною вбогістю народу і був благодійним, а своїм добробутом і одіянням не турбувався. Його старенька ряса була вже такою полатаною, що його помічники не раз наполягали на тому, що варто купити нову, гарну, на що владика завжди відповідав: «Латай, латай! Он скільки вбогих і нужденних!». Таким і має бути справжній, добрий пастир: жити разом зі своїми вівцями, ділити їх радість і смуток, бачити їх турботи і проблеми та весь час пильнувати їх від можливого нападу вовків. Інакше, як може встерегти пастир своє стадо від згуби злих нападників, якщо не перебуває з ними?

Відомий ще такий цікавий факт. Одного разу єпископ Лука попросив свого референта вказати йому на недоліки, над якими йому треба працювати і викорінювати. Секретар, трохи подумавши, відповів, що владика надто наївний і довірливий у стосунках з людьми. Тоді владика задумався на короткий час і сказав, що таку свою манеру ставлення до людей змінювати не буде. Яка глибока мудрість і смирення єпископа: турбота про свій духовний стан спонукає його звернутися з проханням до свого підлеглого, помічника, вказати на його хиби!

РЕЛІГІЙНІ ПРАЦІ

Лука писав книги і на релігійну тематику. Його відомий богословсько-філософський трактат «Дух, душа і тіло», який Лука ставив ще вище, ніж свої знамениті «Нариси гнійної хірургії», з'явився в Брюсселі (1979). Його мемуари були опубліковані в журналі «Надія» (Франкфурт/Майн, 1978). Лука написав ще одну особливу книгу, яка точно

відповідала його особі – «Наука і релігія». У ній він обґрунтовував сумісність науки і релігії, підтверджуючи думку про те, що «знання веде до Бога, а напівзнання віддаляє від Нього». Лука вважав, що «наука без релігії – це небо без сонця». На цю тему з ним трапилося кілька цікавих історій.

ЧИ БОГ ІСНУЄ?

На офіційному прийомі один з членів радянського уряду з іронією сказав Луці: «Ось, дивіться, нещодавно радянські супутники літали в космос, але Бога там не виявили. Що ви на це скажете?». Лука відповів: «Як хірург, я багато разів робив трепанацію черепа, але розуму я там також не виявив».

Якось і Сталін запитав Луку: «Професоре, Ви часто робите розтин людського тіла. Можливо, ви бачили там, де перебуває душа?». Єпископ спокійно відповів: «Часто я не бачив і совісті в людському тілі».

Один військовий хірург також запитав Луку: «Як це може бути, що ви, такий фахівець, хірург, можете вірити в того, кого ще ніхто не бачив?». Професор відповів: «Ви вірите в любов? — «Так». «Ви вірите в розум?» — «Так». «А ви бачили розум?» — «Ні». «Ось так і я – теж не бачив Бога, але я вірю в Нього».

СИМФОНІЯ ВІРИ Й ІНТЕЛЕКТУ,
ПОСТАТЬ ЄДНОСТІ

Як бачимо, життя і діяльність Луки Войно-Ясенецького – яскравий приклад симфонії віри і розуму, християнського милосердя і наукової відданості, святості і блискучого інтелекту. Те, що на думку багатьох несумнісне, в особі свт. Луки є реальністю.

Войно-Ясенецький був людиною глибоких знань і широких поглядів не тільки як вчений, а й як єпископ і богослов, який виходив за рамки конфесійної упередженості і доктринальних принципів. Він радо приймав до Кримської архієпархії греко-католицьких священників із Західної України, вважаючи їх добрими, освіченими і ревними священнослужителями. А своїм (православним) священникам вл. Лука наводив приклади деяких римо-католицьких святих, приміром, св. Жана Марі В'яннея.

Святителя Луку вшановують як святого у Православній Церкві, особливо в Україні, Білорусі, Росії та Греції. За його заступництвом відомо багато чудес. Та, на жаль, постать Луки досі залишається маловідомою, особливо в Західній Європі та решті світу. Головною причиною цього була сувора заборона радянської влади поширювати інформацію про особу Луки, особливо про факт його єпископського сану, релігійної діяльності та праць.

Сподіваюся, що світло яскравого і святого життя Луки незабаром засяє і в решті світу, і його будуть вшановувати також католики – подібно, як православні вірні вшановують ліванського святого, маронітського монаха св. Шарбеля Махлуфа. Нехай постать Луки стане містком любові і єднання між католицькими і православними християнами.

Для «ХГ» Володимир Мельник, Мюнхен